Fp 5047

FOLYÓIRAT CSOPORT

H/1-61

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXVI. ÉVFOLYAM, 16. SZÁM ÁRA: 1,40 FORINT 1984. OKTÓBER 25.

Meghívó

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 67. évfordulójának ünnepségét egyetemünk november 2-án tartja fél kettőkor a Ráday Kollégium dísztermében. Ünnepi beszédet mond dr. Vajda Lajos, az I. pártalapszervezet titkára. Az ünnepségen kitüntetések átadására is sor kerül. Hagyományaink szerint fellép egyetemünk ének- és tánckara színvonalas műsor keretében.

Békedemonstráció

A X. országos békekonferencia előestéjén október 26-án békedemonstráció lesz Budapesten. Résztvevői két gyülekezési helyről vonulnak a Kossuth Lajos térre a Parlament elé, ahol nagygyűlésen vesznek részt. Az esemény lehetőséget ad arra, hogy a főváros lakói — s főként a fiatalok — megjelenésükkel demonstrálják békevágyukat.

Egyetemünk, oktatóinak, dolgozóinak és hallgatóinak részvételére is számítunk. Minden érdeklődőt várunk a demonstrációra. Találkozunk a Váci út és a Balzac utca sarkán az Élmunkás térnél délután 5 órakor.

Párt-vb szakszervezeti bizottság

AIESEC-hét

Október 29.—november 1.

Ha (netán) elfelejtetted volna! Hétfő: Állásbörze (Kereskedelmi Kamara 18 órakor); Kedd: Tájékoztató a szakmai gyakorlatról 16 órakor; Skandináv est 19.20-kor. Szerda: Kiutazók konferenciája (Ráday kollégium 17 órakor). Csütörtök: AIESEC-party (Kinizsi kollégium 19.30-kor).

És egész héten AIESEC-stand!

Te is lehetsz demonstrátor, ha...

A káderutánpótlás fő bázisa

MOSTANÁBAN GYAKRAN elhangzik az a szó, hogy demonstrátor. Vannak diákok, akik nem tudják pontosan az értelmét. A lexikon szerint a demonstrátor szó alatt a következő található: „a demonstráción (egyetemen szemléltető bemutatás) a professzornak segédkező, ezzel megbízott felsőbb éves hallgató". Idősebb tanáraink közül néhányan mint diákok demonstrátorként kezdték egyetemi oktatói pályafutásukat az ötvenes években. Most újra életbe lép nálunk a demonstrátori rendszer a Művelődési Minisztérium utasítása alapján. Pontosabban ez azt jelenti, hogy nyilvános pályázat alapján demonstrátori megbízatás adható azoknak a III., IV. és V. — kivételesen másodéves — nappali tagozatos hallgatóknak, akik magatartásuk tanulmányi eredményeik (legalább 4,0), társadalmi munkájuk és tudományos érdeklődésük alapján arra érdemesek. A demonstrátori munkába bevont hallgatók ezáltal jobban felkészíthetők hivatásuk színvonalasabb művelésére, egyben — a tanszéki pótlási lehetőség függvényében — a demonstrátorokat a káderutánpótlás egyik fő bázisának kell tekinteni, felkészítésük, nevelésük ezért a szervezeti egységek kiemelt feladata kell hogy legyen.

Egyetemünkön a III—V. éves nappali tagozatos hallgatók mindenkori létszámának a négy százaléka nyerhet demonstrátori megbízatást, ez jelen esetben 47 fő, azaz megfelelő jelentkezők esetén 47 demonstrátort alkalmazhat egyetemünk 1984. november elsejétől.

A KAROKNÁL ÉRDEKLŐDTÜNK az iránt, hogy milyen stádiumban van a demonstrátori felvétel, mivel elég szoros november elsejéig a határidő. Az általános kar dékáni hivatalába már beérkeztek a tanszéki, intézeti igények. Általában a tanszékek egy, nagyobb tanszék kettő, esetleg három emberre tart igényt. Demonstrátort kért a Matematika és Számítástudományi Intézet, a Népgazdaságtervezési Intézet, a pedagógia, pg., világgazd., pénzügy és gazdaságtörténeti tanszékek. Azok a tanszékek, amelyek nem szerepelnek az igénylők között, tartózkodásukat azzal indokolták, hogy jelenleg olyan munka folyik a tanszéken (tankönyvírás stb.), amelyben nem tudnák foglalkoztatni a demonstrátort vagy nem ismerik a felsőbb éves hallgatókat annyira, hogy garantáltan a legjobb személyre eshetne a választásuk. Ezek a tanszékek a következő évben kapcsolódnak be a demonstrátorok foglalkoztatásába.

Az ipari karon demonstrátort igényeltek az iparszervezési, a munkatudományi, a statisztikai, az agrár, a számviteli, az ipargazdaságtani, a közlekedés és a technológia tanszékek. Összesen 17 demonstrátorra tart igényt a kar.

A kereskedelmi kar dékáni hivatalához október 25-ig kell igényeiket továbbítani a tanszékeknek, így a kar demonstrátori igényéről nem tudunk tájékoztatást adni egyelőre.

A demonstrátorok kiválasztásánál egyetemünket az a cél vezeti, hogy inkább kevesebbet, de jó felkészültségű hallgatókat alkalmazzanak a tanszékek. Ha viszont a pályázatok arra engednek következtetni, hogy több kiváló ember is jelentkezett egy tanszékre, úgy az egyetemi vezetés visszatér a témára és módot ad kettőnél, esetleg háromnál több demonstrátor alkalmazására. Az a cél, hogy a rendelkezésünkre bocsátott pénzt értelmesen használjuk fel.

ÉS MOST LÁSSUK a demonstrátorok alkalmazását szabályozó tervezet néhány fontosabb pontját:

— A pályázatokat éves bontásban — a karnak megszabott keretekre tekintettel — a dékánok írják ki, minden év április 15-én, a következő egy tanévre. A pályázatokat minden tanszék az elbírálásig köteles kifüggeszteni a tanszéki hirdetőtáblára, a pályázat elbírálása után pedig a demonstrátorok nevét.

— A pályázók jelentkezésüket a kiírást követő 30 nap elteltéig nyújthatják be a meg-

(Folytatás a 2. oldalon.)

Ülést tartott a bizalmi testület

Október 11-én ülést tartott a bizalmi testület. Az 1983—84-es tanév második félévi munkatervének teljesítéséről dr. Szigeti Endre szb-titkár tájékoztatta a megjelenteket, s ismertette az 1984—85-ös tanév első félévi munkatervét, melyet a hallgatóság egyhangúlag elfogadott.

Szigeti Endre elmondotta, hogy *a szakszervezet tevékenységének középpontjában továbbra is a dolgozók érdekképviselete áll. Ezt a célt szolgálta a decentralizált bérgazdálkodás bevezetésének előkészítése is.* Értékelte a lakásügyi bizottság működését is, melyben az szb is képviselteti magát. *Az egyetem dolgozóinak idén mindössze két lakás megvásárlására van lehetősége és ezek is túl drágák. A lakáskölcsönökre adható összeg mintegy 400 000 forint, s ezt 6-8 fő között osztják el.* Az üdülési lehetőségek számban nagyok, de túlnyomórészt önköltségesek, *évente csak 10-15 SZOT-beutalót kap az egyetem.*

Az szb idén is részt vesz a különböző ünnepségek szervezésében, s készül az idei tanévben lebonyolításra kerülő választásokra is.

Bak Zsófia a szakszervezet kulturális és sporttevékenységével foglalkozott beszámolójában. A testnevelési tanszéknek köszönhetően *ezentúl is részt lehet venni a női kondicionálótorna, aerobicfoglalkozásokon, teremfocin. Jó időben az MTK-pályán teniszezni lehet és idén is sor kerül a hagyományos sítáborra december 26-tól.*

Új kulturális és sportlehetőségek: félnapos túrák Budapest környékére, *tavasszal kétnapos kirándulás Nagyváradra és Debrecenbe, nyáron 3 hetes görögországi utazás.* A Veres Pálné utcai fotólaborban fekete-fehér filmek előhívására és nagyítására van lehetőség. *október 25-től dolgozói filmklub indul.* 1985 *áprilisára tanár—diák futball, illetve BME—MTK KE teniszversenyt szerveznek.*

Szó esett a közönségszervezés munkájáról is. *Igény van arra, hogy újra főállásban, a közművelődési bizottság égisze alatt foglalkozzanak ezzel,* hiszen a diákok nem tudnak igazán jó minőségű jegyet szerezni.

— ri —

Figyelem!

Dömötör-napi teaház

Blanka-napon kezdődő Dömötör-napi teaházat rendez a Rajk László Szakkollégium október 25-én Törökbálinton.

Nyitás: 15.00 órakor.

A program a törökbálinti, ill. elsős csapat és a szakkollégiumi válogatott focimecscsével kezdődik. Ezt követően nyitja ki kapuit a teaház, amely csupán keretéül szolgál a következő programoknak: diaporáma, filmvetítés (amatőr- és játékfilmek), társasjátékok (monopoly, rizikó, kártya), beszélgetés stb., majd buli (ha úgy tetszik diszkó, bál . . .). *Záróra:* a hangulat és egyéb járulékos kellékek által meghatározott időpontban, Dömötör-napon.

Minden *elsőst* s érdeklődőt szeretettel várnak a szakkollégisták.

Pozsony '84

12 díjat hoztunk haza

A pozsonyi Közgazdasági Főiskola október 14—17. között immár tizenötödször rendezte meg a szocialista országok nemzetközi TDK-konferenciáját. A Szovjetunió, Bulgária, az NDK, Lengyelország delegációján és Jugoszlávia egyfős „küldöttségén" kívül 8 magyar tanár és 25 magyar diák (közülük 5, illetve 18 egyetemünkről) is jelen volt a háromnapos eseménysorozaton.

A munka érdemi részét nehezítette, hogy mind a 15 szekciót egy időpontban rendezték, ezért csaknem lehetetlen volt az „áthallgatás". A magyar dolgozatok témaválasztásával és kritikai szellemével szemben a továbbra is elsöprően szlovákokból álló zsűrik idén sem tanúsítottak sokkal több megértést, mint az elmúlt években. A politikai gazdaságtan szekció nehezen tudta megemészteni a marxizmus válságáról szóló fejtegetéseket, a gazdasági mechanizmus szekció pedig a tervutasításos mechanizmus életrajzát. A magyar dolgozatok megértését továbbra is nehezíti, hogy a többi ország résztvevői és a szlovák zsüritagok szinte egyáltalán nem ismerik a diákjaink által gyakran felhasznált hiányelmélet alapjait. Idén például az egyik bolgár diák először az eladósodás mértékét azonosította a hiánnyal, majd magánbeszélgetésen bevallotta, hogy nem érti ezt az egészet, hiszen az erőforrások minden országban korlátozottan állnak rendelkezésre.

Az általam zsüritagként végigült szekcióban (a tudományos-technikai fejlődés és a beruházások nevűben) feltűnő volt, hogy sem a bolgár, sem a keletnémet, sem az ostravai előadó egyáltalán nem tért ki az általa vizsgált kérdés közgazdasági vonatkozásaira, és azokról még a zsüri rákérdezésére sem tudott semmit sem mondani. A bizottságot pedig ez az általa javasolt végső sorrend kialakításában szemmel láthatóan nem zavarta.

A magyarok megállapításait talán csak a mezőgazdasági szekcióban tisztelte a zsüri, ahol az összesen előadott 20 dolgozatunkból 4 szerepelt.

A nézetkülönbségek élesen előjöttek a tudományos-technikai forradalomról és a gazdaság fejlesztéséről utolsó napon megtartott tanári szimpozionon. Itt Nagy András (a Pénzügyi és Számviteli Főiskola politikai gazdaságtan tanszékéről) a rosztovi egyetem rektorának álláspontjával szemben a marxizmus klasszikusait idézve bizonyította, hogy a magyar reformfolyamat decentralizációs és új irányítási formákat kereső irányvonala nem revizionista visszalépés, hanem a szocializmus kiteljesítése.

A felsorolt tartalmi jellegű problémák ellenére ázsiónk emelkedését érzékelhettük az előző évekhez képest. Ez olyan apróságokban is megnyilvánult, hogy városnézés címén végre az óvárost tekinthettük meg a Mihály-kapuval, a Prímás Palotával, a Diéta épületével és a Szent Márton székesegyházzal együtt; de olyan nagyobb dolgokban is, mint hogy a pozsonyi rektor a külföldi delegációk vezetői közül dr. Fekete Ferencet tüntette ki, aki 8 éve vesz részt ezeken a konferenciákon, és szervezi diákjai nemzetközi együttműködésben írt dolgozatait; vagy hogy az idén kétszer annyi díjat (12) hoztunk haza, mint tavaly.

Egyetemünkről három dolgozat kapott fődíjat: Bangó Róza és Mezei Katalin két pozsonyi diákkal együtt írt munkája a vágsellyei és a komáromi járás mezőgazdasági termelésének összehasonlításáról, Spéder Zsolt pályázata az ember gazdaságban betöltött szerepéről, valamint Sugár András és Sugár László az önálló külkereskedelmi jog kérdéséről. Különdíjas lett Frenyó Andrea és Bittera Tamás (Iparcikkexportunk a fejlett tőkés országokba), Bodnár Zsigmond (A számjegyvezérlésű gépek gazdaságossága), illetve Legeza Pé-

A magyar diákok egy csoportja az érkezéskor

Közlekedésiszak-fórum

Október 18-án, a valószínűleg csak elvileg létező csütörtöki KISZ-délután idejében a közlekedés szak megtartotta immár hagyományos előkészítő fórumát. Az összejövetelt szervezők meghívására több tanszék (pg, tud.-szoc., számvitel, statisztika és több nyelvi tanszék) is elküldte egy-egy képviselőjét, hogy választ próbáljon adni a diákok kérdéseire, észrevételeire. A tulajdonképpen nem hivatalos fórum célja a közelgő kari parlament elé kerülő szakjellegű problémák feltérképezése, egységesítése volt.

Először dr. Kovács Ferenc a két évvel ezelőtti hasonló fórum óta eltelt idő eredményeit ecsetelte, azokat a lépéseket, melyek az ott elhangzott felszólalások nyomán váltak szükségessé. Előrelépés többek között az egységes közlekedésgazdaságtan jegyzet megjelentetése és a közlekedésszervezés tantárgy tematikájának felülvizsgálata, anyagcsökkentése és gyakorlati példákkal való kibővítése.

A beszámoló után kezdődött a vita, melyben a kérdések hol kielégítő, hol visszatérést érdemlő válaszokat eredményeztek. Dr. Tóth Gyulától megtudtuk, hogy a részleteiben elavult számvitelkönyv helyett már íródik az új anyag. Dr. Mundruczó György értesülései szerint a diákok számára borsos árú statisztikaszakkönyvek a jövőben jegyzet formájában fognak lényegesen olcsóbban megjelenni, részben azért, mert a KJK vállalatnak nem kifizetődő ezek újabb kiadása.

A legparázsabb vita (nem újdonság!) a nyelvoktatásról lángolt fel, és véleményünk szerint ezen a téren lehetünk a legelégedetlenebbek is a válaszokkal. A hallgatók által legtöbbször felemlített bajok között szerepelt a szinte törvényszerű félévenkénti tanárváltozás, a gyakran szétforgácsolt tananyag, a számos, hosszas utánjárással beszerezhető, különféle kiadású és árfekvésű könyv, melyeknek nem ritkán csak töredéke kerül feldolgozásra, valamint az immár közhelyszerű óraegyeztetési tehetetlenség.

Az egyik legterheltebb tanszék, az angol mellett a német nyelvi tanszéknek is lett volna megválaszolnivalója, ha képviselteti magát.

Kellemes meglepetésként a tanárok nem voltak túlsúlyban, és bár a negyedévesek nagy része távollétével fejezte ki, hogy már nem igazán érdekelt, a másodévesek (a „szakgólyák") szép számmal megjelentek.

Ha a felvetett kérdések a kar parlamenten átgondoltan, összefogottan kerülnek nyilvánosság elé, ha a bírálatoknak valamelyest visszhangjuk lesz, akkor a fórum elérte célját.

K. Z.

Te is lehetsz demonstrátor, ha...

(Folytatás az 1. oldalról)

pályázott demonstrátori helyet kiíró tanszéken szakmegkötés nélkül.

— A tanszék a benyújtott pályázatokat, véleményével ellátva (több pályázó esetén rangsorolva, 15 napon belül köteles felterjeszteni az illetékes dékánhoz.

— A beérkezett pályázatokat az egyetemi KISZ-bizottság által átruházott hatáskörben — az egyetemi ifjúsági bizottság véleményezi. A tanszék vezetője a javaslat felterjesztése előtt kikéri a szakvezetőség és párttag hallgató esetében a hallgatói pártcsoport véleményét is.

— Nem bízható meg az a hallgató, aki a társadalmi szervek bizalmát nem szerzi meg.

— A pályázat kellékei: önéletrajz, amelyben ki kell térni a jelölt társadalmi munkájára, tudományos, illetve oktatási elképzeléseire, terveire, külön megjelölve azokat a témákat, amelyekkel elsősorban kíván foglalkozni; a tanszék javaslata.

— A pályázatról a döntést az illetékes dékán hozza meg minden év június 30-ig.

— A pályázatot elnyert hallgatót a dékán bízza meg fél- vagy egyéves tartamra, s egyben megállapítja a havi díjazás összegét is, ami nem haladhatja meg az 1200 forintot.

— Az első demonstrátori megbízatáskor a demostrátori díj 800 Ft, de az olyan negyed-, ötödéves hallgatóknak, akik már be tudnak kapcsolódni az oktatómunkába szeminárium-, illetve gyakorlatvezetésben, azoknak 1000 forint adható. Fél év után, illetőleg a megbízatás meghosszabbítása esetén — tanszéki javaslatra — a díj a demonstrátor munkája, magatartása alapján emelhető differenciáltan 1200 forintig.

— Az illetékes tanszékvezető határozza meg a demonstrátor egyéni képzési tervét, féléves (éves) munkatervét, továbbá foglalkoztatásának egyéb részleteit. (A demonstrátor legfeljebb két csoport gyakorlati, illetve egy csoport szemináriumi vezetésével bízható meg egyebekben az oktatói munkába a tanszékvezető külön döntése alapján, és csak eseti módon vonható be.)

— A tanszék vezetője gyakorolja a demonstrátorral szemben a dékán által átruházott egyes munkáltatói jogokat, így a fegyelmi jogkört is.

— A féléves (éves) munkatervet illetőleg a képzési tervet a megbízatás lejártakor — illetőleg a megbízatás meghosszabbítási szándéka esetén — tanszéki értekezleten kell értékelni.

— A demonstrátori díjakat az egyéb állami támogatásokkal (ösztöndíj, szociális segély stb.) egyidejűleg havonta kell fizetni.

— A demonstrátori megbízatás visszavonható vagy szüneteltethető, ha a megbízott hallgató kötelezettségeit elhanyagolja, vagy magatartása egyéb okokból kifogásolható. Amennyiben a demonstrátor egyetemi hallgatóhoz méltatlan magatartást tanúsít, illetőleg tanulmányi eredménye 4,0 alatt marad, a megbízatást vissza kell vonni.

— A demonstrátor maga is kezdeményezheti megbízatása megszüntetését vagy szüneteltetését az illetékes tanszékvezetőnél, legalább a tevékenység tervezett befejezését megelőzően egy hónappal, hogy pótlásáról gondoskodni lehessen.

— A demonstrátori megbízatást az illetékes dékáni hivatalok bejegyzik a hallgató leckekönyvébe (ugyanígy a megbízatás megszüntetését).

— z egyetem elvégzésekor esedékes hallgatói jellemzésben értékelni kell a demonstrátori tevékenységet, függetlenül attól, hogy a végzős hallgató mikor töltött be ilyen megbízatást.

— A demonstrátor köteles a tanszékvezető által jóváhagyott munka- és képzési tervében foglaltaknak megfelelően — és tudományos vezetője konkrét irányításával — részt venni az oktató- és tanszéki kutatómunkában, eseti módon megbízható anyaggyűjtéssel és — átmenetileg, szükség esetén! — a tanszék szervezési kérdéseinek intézésével is. Tanszéki titkári funkció azonban nem ruházható rá.

— A demonstrátor — megbízatása tartama alatt — az oktatás és kutatás kérdéseiben a tanszék oktatóival és kutatóival azonos jogokat élvez.

— A demonstrátor köteles aktívan részt venni a tanszéki oktató- és kutatómunkában és megbízatásához méltó magatartást tanúsítani.

H. E.

30 éves találkozó

Az egyetemünkön 1954-ben, nappali tagozaton végzett közgazdászok október 5-én tartották 30 éves évfolyam-találkozójukat. Dr. Benedecki János megnyitó pohárköszöntője után dr. László Imre egyetemi tanár, az akkori rektorhelyettes mondott köszöntőt a 30 évvel ezelőtti állami vezetés nevében: „Egy olyan évfolyam volt hallgatói adtak egymásnak találkozót, akiket egy sajátos történelmi időszak, sorsfordító szándék és az egyetemi évekre, a legnagyobb próbatételekre, a vizsgákra, tapasztalatot meríteni az eddig eltelt időkből, megvizsgálni a 30 év alatt végbement változást. Poharát a következő, 35 éves találkozóra és új, rekonstruált egyetemünkre ürítette. A köszöntőt háromfogásos vacsora követte. A vacsora után szinte mindenki kereste a régi havert, barátnőt. Az idő megviselt mindenkit, azonban kedélyükön, teljesítőképességükön mit sem

Formalitás vagy államvizsga?

Október 19., péntek 9 óra: a külkereskedelmi tanszék előtt mindössze öten várakoznak, a hallgatók többsége már korábban megvédte diplomamunkáját.

C. lengyel diák, már másfél éve végzett:

— *Hogy-hogy csak most jutott időd az államvizsgára?*

— Egy lengyel építőipari vállalatnál dolgozom, mint tolmács. Eddig a Paksi Atomerőmű építésénél segédkeztem, csak egy hónapja vagyok újra Pesten, mivel a vállalat egy kórházat épít a fővárosban.

— *Miről írtad a diplomamunkád?*

— A nagy lengyel válság gazdasági és társadalmi előzményeiről.

— *Milyen a magyar diploma „good-will"-je Lengyelországban? Származik-e valami előnyöd abból, hogy itt végeztél?*

— Se előnyöm, se hátrányom. Eléggé megszokott, hogy valaki Magyarországon szerzi meg a diplomáját. Minden nehézség nélkül elfogadják a magyar diplomát, mindössze egy hivatalos fordítóirodába kell bevinnem az oklevelemet hitelesítésre, és utána megkapom a magisteri fokozatot.

— *Gondolom, nem akarsz állandóan tolmácsként dolgozni, hazatérsz-e később Lengyelországba?*

— Ha hazamennék, 5-8 ezer zloty lenne a kezdő fizetésem, most 8000 forintot keresek. A fizetésem felét havonta bankszámlán átutalhatom Lengyelországba, s a forintért kapott csekken bevásárolhatok a Pevex-boltokban. Szóval, amíg lehet, Magyarországon maradok.

G. idén februárban végzett, szeptember óta a Kőbányai Gyógyszergyár egyik tőkés viszonylatú osztályán dolgozik.

— *Szerinted, munkád során felhasználod-e majd szakdolgozatod eredményeit, következtetéseit?*

— Spanyolország és Latin-Amerika kereskedelmi kapcsolatainak fejlődésével, II. világháború utáni alakulásával, Spanyolország esetleges EGK tagságának kérdéseivel foglalkoztam diplomamunkámban. A vállalatnál hozzám tartozik a spanyol nyelvű piac a készgyógyszerek tekintetében, így tulajdonképpen a dolgozat témája valamelyest kapcsolódik munkámhoz, de nem valószínű, hogy bármikor is hasznosíthatnám a leírtakat.

Egyébként G. ment be először vizsgázni, s negyed óra múlva nyugodt arccal jött ki az ajtón.

— *Milyen volt a vizsga hangulata?*

— Nagyon rendes volt a vizsgabizottság, nem merültek el a részletekben. Különben is vizsgakérdésem a Közös Piaccal, így dolgozatom témájával volt kapcsolatos.

Ez utóbbit persze nem mondhatta el mindenki. Az egyik szakdolgozat például a gazdaságpolitika és külkereskedelem hatását vizsgálta a két világháború közötti brit—magyar kapcsolatokban, s a szerzőt a GATT-ról — amelyről egy szót sem írt — faggatták később.

A szóbelik általában sokkal gyengébben sikerültek, mint a szakdolgozatok, de természetesen ezen a vizsganapon is mindenki megnyugodhatott: immár diplomás közgazdásznak érezheti magát.

Október 19., fél tizenkettő, külkereskedelmi tanszék: már az ünnepélyes eredményhirdetésnek is vége...

— ri —

AIESEC szakmai gyakorlat

E hónapban esedékes a Magyar Közgazdászhallgatók Egyesületének (AIESEC) szakmai gyakorlatára való jelentkezés. A gyakorlat lehetősége és élményjellege, azt hiszem, közismert (és egyébként is részletes tájékoztatókat osztottunk ki, és további tájékoztatást nyújt a Kiutazók Konferenciája). Amire a figyelmet szeretném felhívni, azok a gyakorlat szervezésével kapcsolatos változások.

Egyrészt *megváltozott az AIESEC jogi státusa, és az új helyzet számunkra sokkal nagyobb teret biztosít. Lehetőség nyílik most már szakmai gyakorlatra bármely földrészen, 6 héttől másfél évig (!) terjedő időtartamra.* A kiutazók száma sincs többé korlátozva, ezután minden helyi bizottság annyi diákot nevezhet, ahány állást külföldi diáknak felkínál.

Most már akkor bárki utazhat AIESEC-gyakorlatra? — Nem. Ugyanis *felállítottunk egy minimum-követelményt. Ha a diák ezt nem üti meg, akkor az iskola nem töltheti fel a keretét.* A nyelvi minimum mellé most belépő szakmai minimumhoz a szakmai gyakorlat „szakmai" jellegének fenntartása és erősítése érdekében ragaszkodunk (bővebben lásd a tájékoztatót).

Megnyitjuk viszont a lehetőséget a második kiutazás előtt. Itt azonban a követelmények már rendkívül magasak lesznek. *Csak olyan diákok utazhatnak kétszer, akik vagy nagyon magas szakmai tudással rendelkeznek, vagy az első szakmai gyakorlatukat szakmai szempontból jól hasznosították.*

Természetesen nemcsak pozitív következménye vannak a változásnak. A Művelődési Minisztériumhoz átkerült az útlevél-ügyintézés, és a procedura így sokkal lassabb. Ehhez hozzáadva a tavalyi év kísérletjellegét, a begyakorlatlanságot — tavaly sok probléma volt az útlevelekkel, több diák csak napokkal-hetekkel késve tudta kezdeni gyakorlatát. A tavalyi tapasztalatokból okulva, tárgyalást folytatunk a minisztérimmal a procedura gyorsításának lehetőségéről, és új, gyorsabb utakat keresünk. *Igyekszünk mindent megtenni, hogy jövőre minden magyar gyakornok időben elutazhasson.* Ezt azzal is segítjük, hogy előbbre hoztuk, megszigorítottuk a belső határidőket, és nemzetközi fórumokon kértük a külföldi AIESEC-bizottságokat a magyar diákokkal kapcsolatos gyors ügyintézésre.

A magyar AIESEC nagyon fontosnak tartja a középeurópai AIESEC-országok szorosabb együttműködését, és ennek egyik eleme, hogy *propagáljuk a csehszlovák—lengyel gyakorlatokat is. Ezen már 2. év után és orosz nyelvvel is részt lehet venni. Az ilyen gyakorlatra jelentkezők külön versenyben vesznek részt.*

A magyar AIESEC két prioritása a szakmai gyakorlatok szervezése terén idén a szervezés színvonalának nagymértékű emelése és a gyakorlat szakmai jellegének erősítése. Belső anyagaink minőségét javítjuk, és sok útmutató készül a szakmai gyakorlatra kiutazók, és a szervezéssel foglalkozó AIESEC-esek számára.

A gyakorlaton részt vevő diákoknak ajánljuk a kiutazás előtti kapcsolatfelvételt magyar vállalattal, kutatási témaválasztást. Propagáljuk (külön tájékoztatóban) az AIESEC-gyakorlat új, komolyabban szakmai formáit (Market Research Traineeship, export mission, Industrial Relations Traineeship, Seminar Traineeship Programme stb.).

Október 31-én a Kiutazók Konferenciáján ismertetjük meg az AIESEC-et támogató vállalatokat, az iskolák vezetését és az érdeklődő diákokat a '84-ben külföldön járt magyar diákok szakmai tapasztalataival.

Reméljük, az 1984—85-ös csereévben több igényt tudunk magasabb színvonalon kielégíteni. Sikerül a szervezési problémákat kiküszöbölni és a szakmai gyakorlatra remélhetőleg őszinte szakmai érdeklődésű diákok utaznak ki, és a gyakorlatból sokat profitálnak!

Körössy Katalin,
a Magyar Közgazdászhallgatók Egyesületének szakmai gyakorlat szervezője, 1984—85.

Csereszeminárium — Karlsruhe

Több éves hagyományunkhoz híven idén is megrendeztük Karlsruhe csereszemináriumunkat.

Mivel a pályázat kiírása után nem született megfelelő számú pályamunka, egy írásbeli, majd egy szóbeli forduló alapján választottuk ki a résztvevőket.

Ez évben 7 fő utazott Karlsruhéba. A szemináriumon 4 ország diákjai vettek részt, a házigazdák rajtunk kívül még francia és jugoszláv egyetemistákat hívtak meg.

A szeminárium témája a marketing volt. Érdekes szakmai programokat szerveztek számukra, így pl. betekinthettünk egy számítógéprendszerre épülő OTP munkájába, egy számunkra merőben új, jól szervezett marketingközpontba, gyárlátogatásunk során sok mindent tudtunk meg a munkaadók és munkavállalók kapcsolatáról, érdekes volt hallani, hogyan vezetnek be a vállalatok a piacra egy-egy új terméket. Megismerkedtünk Karlsruhe és környéke gazdasági életével. Mindenhol szívesen fogadtak bennünket, figyelmesen, felkészülten válaszoltak kérdéseinkre, komolyan vették érdeklődésünket.

A szakmai programokon kívül kirándultunk, táncos összejöveteleket szerveztünk.

Szakmailag sok újat nyújtó program volt ez a két nap, s a Karlsruhében kötött barátságok biztosítják a további kapcsolattartást.

Tungli Zsuzsanna

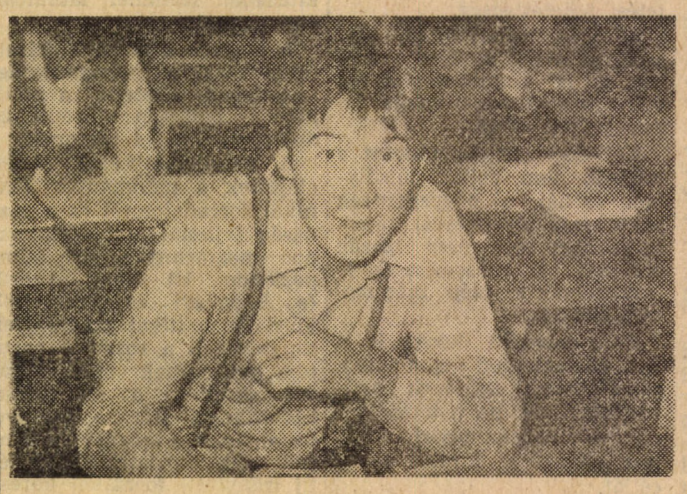

Könyvtári pillanatkép

együttes harc kovácsolt közösséggé, amely közösség kiállta 30 év próbáját. Menynyi minden korszakokra kiható történt ezekben az évtizedekben, mennyi mindent megéltek, átéltek nemcsak kortársként, hanem elsősorban az elmúlt évtizedek valóságának alakítójaként, a változások mozgatójaként! Mindenekelőtt jellemzett benneteket a nagyfokú céltudatosság, átérzett őszinte felelősségérzés népünk sorsának alakulásáért. Hittetek feladataitokban. Mivé váltatok? Az elmúlt 30 év alatt megtanultátok azt, hogy mindenki a saját sorsának a kovácsa. Sikerek, eredmények, kudarcok értek benneteket munkátokban." Végezetül az elkövetkező feladatokra hívta fel a figyelmet, majd mindehhez egészséget, optimizmust és méltó eredményt kívánt. Ezután dr. Bora Gyula, az MKKE tudományos rektorhelyettese vette át a szót. Jó alkalomnak vélte ezt az összejövetelt visszaemlékezni az változtatott. Csupán ősz hajszálak keveredtek a szőke, barna, vörös és fekete tincsekbe. 30 éves munkájuk eredményeként sokan magas munkakörben dolgoznak: Garai Róbert külügyminiszterhelyettes, Szabó Ferenc, a Dunai Vasmű vezérigazgatója, Szikszai Béla, az Országos Tervhivatal elnöke, államtitkár, Ormai László, a KSH számítástechnikai osztályának főosztályvezetője, Illés János, az Országos Tervhivatal távlati és feljesztési osztályának vezetője és még sokan mások. Az akkor 474 végzettből 30-an meghaltak, 80-ról semmi hír nincs, azonban a többiek eljöttek abban a reményben, hogy a szervező bizottság (Benedecki Jánosné, Hermann Mihályné, Sommer Andor, Keller József, Molnárffy Tibor, Varga György) 5 év múlva ismét rendez találkozót és mindannyian egészségben, tele életerővel és vidámsággal jönnek újra el.

Gurmai Zita

Pozsony '84

(Folytatás az 1. oldalról.)

ben és azon felső utasítás értelmében, hogy a nemzetközi jelleget a külföldi díjazottak számának növelésével kell fokozni, mindenféle ráhatásunk nélkül előbbre hozta dolgozatainkat. „Versenyképességüket" az is fokozta, hogy a tavalyi konferenciával ellentétben idén a kubaiak hiányoztak a mezőnyből, így néhány hely „felszabadult".

A főszüri munkáját először látó magyarok számára sokkhatásszerű volt az élmény, amikor a megbeszélésre egy hatalmas összesítő táblát hoztak be az összes résztvevő intézmény nevével, és az elosztásnál nem az ember vagy annak teljesítménye számított, hanem hogy melyik főiskoláról, vagy melyik egyetemről jött, és hogy annak van-e már díja. Ez a rendkívül rossz gyakorlat az ott ülőket egyértelműen megerősítette abban, hogy több intézmény vagy ország konferenciáján nagyon szerencsétlen dolog a díjazás és rangsorolás.

Ezen észrevételünkön kívül szívesen elmondtuk azt is, hogy mi azért hagytuk figyelmen kívül azt a többi ország által betartott szabályt, hogy egy dolgozatra csak egy szerző utazhat, mert ez ellentmond mind az interdiszciplinaritásnak, mind az együttes munkára ösztönzésünk komolyságának. Az egyes fórumokat azonban vendéglátóink úgy szervezték meg, hogy a résztvevők észrevételei, javaslatai ne kapjanak csatornát.

Ugyancsak érzékelhettük azt a sajátos törekvést, hogy az egyes országok delegációi lehetőleg minél kisebb teret kapjanak az érintkezésre, illetve hogy a tanároknak és a diákoknak egymástól elkülönülő programja legyen. Küldöttségünk ezeket a korlátokat mindkét irányban gyakran áthágta, nem kis megrökönyödést keltve a többiek egy részében és a szervezőkben.

A részt vevő diákok és „újonc" tanárok részére nagyon nagy élményt jelentett a konferencián való részvétel, az állandó politizálási, nézetösszeütköztetési lehetőség. Küldöttségünk tagjai nagyon komolyan vették azt, hogy a magyar álláspontokat képviselik, és érezhető volt, hogy az itthon kritikusabban kezelt eredményeink hogyan válnak kint öntudatuk forrásaivá. Vidám, természetesen viselkedő diákjaink kivívták a többi résztvevő szimpátiáját.

Hatásunkat talán csak az rontotta le, hogy néhány diáknál az orosz nyelv tudása még kívánnivalót hagyott maga után, és ez néha a kommunikáció lehetőségeit leszűkítette.

A meglevő számos negatívum és visszásság ellenére a pozsonyi konferencia fontos szerepet tölt be TDK-saink szakmai fejlődésében és közgazdaságtudományunk eredményeinek külföldi megismertetésében. Jövőre megint ott leszünk, és még inkább törekszünk majd Magyarország elfogadtatására. Ezt a célt szolgálja a TDK-tanács pályázati felhívása.

Kalotay Kálmán

Kutató diákházaspár

A csillagok távoliak, az emberek közeliek

Azt hiszem, a közgázon nincs olyan sok kutató diák, nincs olyan sok diákházaspár és nincs olyan sok kutató házaspár sem, hogy e három közül bármely téma ne lenne érdekes. Hát még ha rögtön kutató diákházaspárral találkozunk! És nem nehéz velük találkozni: két TDK-dolgozatuk első díjas lett, egyik a Valóságban is megjelent és kitűnnek az egyetem közéleti fórumain is. Balogh Imre és B. Zombory Viktória a tervgazdasági, illetve a külgazdasági szak V. éves diákjai.

Mennyire törvényszerűen vezetett pályájuk idáig? Nos, mindkettőjüknek agrárértelmiségi az apja, mindketten kémia tagozatra jártak másmás középiskolában és az Ifjúsági Parkban a Piramis koncertjén ismerkedtek meg. Ennyit a törvényszerűségről! Ráadásul Viki kifejezetten külkereskedőnek készült, Imre pedig két évig matematika—fizika szakon járt egyetemre. És ők hogyan vélekednek e „törvényszerűségről"?

IMRE: Talán a csillagászatra, a természettudományos tanumányaimra szánt időm elfecséreltnek tűnik. Szerintem azonban rászoktattak a szigorú, logikus gondolkodásra, a racionális megközelítésre. Aztán tudatosult bennem, hogy a társadalmi kérdések jobban érdekelnek, mert a csillagok távoliak, az emberek közeliek. Azért jöttem el a TTK-ról, mert a társadalomtudomány jobban vonzott, és azért a közgázra, mert Viki már itt tanult akkor. Különbözetikkel másodévre jöttem át és nagy lendülettel feküdtem bele elmaradásaim pótlásába. Aztán

valahogy a lendület megmaradt.

VIKI: Gimnáziumban eléggé vadóc voltam, csatangoltam, koncertekre jártam. Negyedikben aztán szépen mindent megtanultam, úgyhogy az egyetemen már nem jelentett gondot a nagyobb tananyagmennyiség. Aztán elcsaltak a Rajk Szakkolégiumba, és mentem, mert csupa olyan dologgal csábítottak, mint kritikusság, demokrácia, önkormányzat, közösség, ami hiányzikknek számít. Imre egyszerre lett közgázos és szakkollégista. Elsőben a tőkés inflációról írtam versenydolgozatot, azzal a nemtitkolt céllal, hogy másodikban csakazértis a szocialista inflációval folytatom. Akkor ez még nem volt beismert dolog.

IMRE: Ebbe aztán már én is beszálltam, bár eleinte húztam a számat, de aztán belemerültünk. Aztán továbbfejlesztettük TDK-dolgozattá. El lehet képzelni, hogy a szocialista országok pozsonyi TDK-konferenciáján már a téma is milyen megrökönyödést keltett... Az Izrael-dolgozat fő oka is az infláció különleges izraeli mértéke volt. Először az infláció tetszett meg, aztán megtetszett az ország. Az izraeliek különleges összetartása. Nem, nem jártunk Izraelben. Az idén az AIESEC-kel Svédországban jártam.

VIKI: Én meg Norvégiában.

IMRE: Iszonyú sokat jelentett. Skandinávia egy más világ. Az emberek önállósága, felnőttsége, legendás becsületessége, az egymás iránti bizalom... Kevés a külső megszorítás. A hatóság nem sokat szabályoz, az élet mégis pereg. Az egyéni autonómia...

VIKI: Na, én ilyeneket nem láttam a saját szememmel. Az én norvég kisvárosomban társadalomelméleti kérdésekről ritkán értekeztünk. De az emberek nyíltak, a főnök—beosztott viszony nem alárendeltséget jelent, a vezérigazgató nyitott ajtónál dolgozik.

IMRE: Valóban, a norvégok melegszívűek.

VIKI: Minden hét végén átutaztunk Imrével egymáshoz...

IMRE: Nem nézték a vízumot... A svédek készségessége viszont a családi fészek ajtajánál véget ér. Érdekes, hogy bár mindkét helyen nagyon jómódúak, nagyon szorgalmasak és nagyon takarékosak is. Ami az állítólagos — legalábbis szerintük létező — „vasfüggönyön" innen van, arról nem sokat tudnak. Magyarországot nemigen tudják megkülönböztetni az úgynevezett — megint az ő megfogalmazásukat idézem — „szovjet blokkon" belül. A propagandának is sokkal többet kéne tenni, hogy bizonyos gazdasági vívmányainkon túl is jobban megismerjék nemzeti eredményeinket. Én viszont feldolgozom a svéd oktatási rendszerről, a tanulmányi hitelről s egyebekről szerzett tapasztalataimat az oktatási reform munkabizottságnak...

VIKI: ...míg én közös témánkat egyedül folytatom...

IMRE: Bár már nem túlzottan hiszek a szavak erejében, de nem tudom teljesen fölöslegesnek találni magamat, ezért adom át tapasztalataimat a munkabizottságnak. Sajnos, saját közéleti részvételem és tanulmányaim alapján is az a vélemény alakult ki bennem, hogy sokkal nagyobb a tehetetlenség nálunk annál, mint hogy érvek, gondolatok, meggyőzés, racionalitás egykönnyen felborítanák. De azért hiszek abban, hogy a szellem emberének még lesz szava ehhez, s hogy a gondolkodás, ha sokan üzik, a butaságot legyőzi talán. Hiszek az értelem és humánum hosszú távú fölényében. Még nem vesztettem el a hitem. Akaraterővel, áldozatvállalással egy ember is tud valamennyit mozdítani.

VIKI: Én nem tudok ilyen szépen fogalmazni. Realistább vagyok. Nem voltak világmegváltó terveim. Kevésbé kapcsolódtam be a közéletbe is. Hogy belőlem fakadt-e az oka? Vagy a nők azok, akik kevesebbet politizálnak, „földhöz ragadtabbak"? Nem tudom.

IMRE: Kevésbé hiszem, mint két-három éve, hogy lehet az egyetemen változtatni. De túlzott kötöttségeimben oly rosszul érzem magam, hogy kötelességem tenni azért, hogy az utánam jövőknek ne legyen ilyen rossz.

VIKI: Van, akinek úgy tűnik, elegendő ez a csak visgától vizsgáig élés.

IMRE: De az igényt bennük is meg kellene próbálni felkelteni az egyetemnek.

VIKI: Igaz, hogy minél inkább belemerültünk a kutatómunkába, annál kevésbé volt időnk órákra járni.

IMRE: Elmélyült szakmai tudást szerezni szinte csak az egyetem ellenére lehet. Ebből a skizofrén áll potból kellene kimozdítani az egyetemet.

VIKI: Valamitől végül mégiscsak közgazdászok lettünk. Talán maga az egyetemista élet. Poltár, szakkollégium...

IMRE: Az egyetemnek mégiscsak van egy légköre. Új s új kérdések vetődnek fel, az ember körül értékes társak, olvasmányainkat kézről kézre adjuk... Belelovaljuk egymást a gondolkodásba. Na és végül csak el kell olvasnunk a tananyagot is. Van, hogy olyan irritáló, hogy már gondolkodásra, vitára késztet.

VIKI: Persze mi a szakkollégiumban lakunk harmadik éve. Nem, anyukám eleinte természetesen nem nagyon akarta a házasságot...

IMRE: De aztán megbékélt eléggé hamar.

VIKI: Imre anyja, úgy érzem, szeret engem, mintha lánya lennék.

IMRE: Nagyon jól kijövünk mindkét családdal. De több megfontolás is amellett szólt, hogy pesti létünkre a kollégiumban lakjunk. Szülők nélkül, önállóan jobb kezdeni. Végzés után leválasztással a szüleimnél meg tudjuk oldani lakhatásunkat.

VIKI: A kollégiumi életet házasként persze csak azért viseljük könnyen harmadik éve, mert van kilátás, hová mehetünk aztán tovább.

IMRE: Mi voltunk az első pesti házaspár a szakkollégiumban. Soha nem volt különösebb problémánk ebből, de azért... Elmélyült szakmai munkát végeztünk, azt is együtt...

VIKI: Igen, szakmai kérdéseken sokat vitatkozunk. Nem alapvető megközelítésbeli különbségeken, hanem a dolgozataink kapcsán. Megbeszéljük a főbb dolgokat, aztán fejezetenként szétosztjuk a munkát. Írás közben, s főleg utána sokat csatározunk.

IMRE: Minden külső kritikát felülmúlunk. Semmi tökéletesen végig nem gondoltat nem merek a szövegben hagyni, mert tudom, hogy a Viki holtbiztos kicikizi.

VIKI: Imre is az enyémet. Ketten írni így nem időmegtakarítás, hanem pluszenergia.

IMRE: Tanulni egyébként nem tanulunk közösen, csak néha angolt. De így is: kevés szállal kapcsolódtunk a kollégium egészéhez. A szobánk nem lehetett annyira átjáróház, mint a többieké. Ezt így is akartuk, de talán túllőttünk a célon. A közéletben igen, de talán nem vettünk részt kellően a kollégium mindennapi életében. Ez pedig bizonyos fokig ellenkezik a kollégiumi szokásrenddel.

VIKI: Nekem ha egyedül vagyok, akkor sem kielégítő a „nyüzsgési együtthatóm".

IMRE: Így hát hét végére néha „el-elmenekültünk" a szülőkhöz. De most már, az egyetem után minden más lesz.

VIKI: Először is gyereket nevelünk...

IMRE: Valamiféle elméleti jellegű kutatómunka érdekelne minket...

VIKI: Nekem a gyerek miatt valószínűleg csak a tudományos ösztöndíj jelenthet megoldást.

IMRE: Nem tudjuk, mi lesz velünk. Pedig maholnap már végzünk. Mint mindenki, szeretnénk megtalálni az egyensúlyt a magánéleti és a szakmai ambíciók között. És valamikor, majd, talán, sikerül valóban, tényleges kutatópályára kerülni. De ez még messze van.

B. K. T.

Pillanatkép

Hatodik éve tanítja egyetemünk oroszosainak egy részét Horn Anna. A Nyelvi Intézet fiatal oktatója a Lomonoszov Egyetemen végzett, nyelvész, a kereskedelmi kar oktatói KISZ-alapszervezetének titkára. Nem utolsósorban pedig kéthetes párttag.

— *Ajánlóid egyetlen lényeges hibádként szétszórtságodat említették. Mi mindenre „pazarlod" az idődet?*

— Mindenben benne vagyok, amiben csak tudok. Teszteket készítek, vizsgáztatok, tanácskozásokon veszek részt, szervezem a fiatal oktatókat — szóval igyekszem mindent megízlelni. Illene már a doktori disszertációmat is elkészíteni, ezért is hívták fel a figyelmemet a szakmai munkára. Nagyon izgat, hogy melyek azok a magyarokra jellemző hibák, amelyeket az orosz nyelv elsajátítása során szinte kivétel nélkül elkövetünk. Ebből szeretném írni a disszertációmat, és tervezem egy tankönyv összeállítását is, ami ezeket az eredményeket használná fel. Szeretem ezt az egyetemet! Jó hangulatú, megfelelő szakmai műhely. Szó se róla, egy kicsit szétszórt! Sokan azt mondják, hogy mi „Makisok" távol állunk a Közgáztól, holott ez nem így van. „Persze, ezek a bölcsészek"! — legyintenek sokan. Holott mi már régen nem bölcsészek vagyunk, hanem félig közgazdászok.

— *Családi helyzetedről is szó esett a párttagfelvételkor. Gondjaid vannak?*

— Nem mondanám. Igaz, három éve egyedül nevelem két lurkómat, de gond az egy szál se... amennyiben ez tényleg nem jelent semmit...

— *Édesapád vezető politikus. Milyen előnyeid származtak ebből?*

— Előny? Nem tudok róla, hogy valaha is előnyt élveztem volna. Persze attól, hogy én nem tudom... Az az igazság, hogy a Horn név hallatán sokan visszakoztak, bizonyos előítéleteik voltak. Ezért mindig is az volt a célom, hogy bizonyítsak, megmutassam, mit érek én magam — a nevemtől függetlenül.

— *Milyen egyetemi rendezvényekre mész el?*

— Igyekszem minden érdekes összejövetelen ott lenni, legalábbis tudni róluk. De ez nem csupán személyes problémám, hanem az egész fiatal oktatói gárdáé: havi 3—4000 forint fizetés mellett, senkitől sem lehet elvárni, hogy szakmai, pedagógiai és közéleti téren egyaránt korához méltót nyújtson. Sokat várnak a fiatal oktatóktól, mert teherbírásuk elvileg lehetővé tenne sokkal intenzívebb munkát. Gyakorlatilag azonban mindenki szalad a másodállás, a különmunka után — élni kell! A társadalom nem becsüli meg eléggé ezt a munkát. Nekem is megvan a féllegális másodállásom, enélkül aligha tudnám gyermekeimet eltartani. Ennek ellenére meggyőződésem, hogy kollégáimmal együtt felkészülten állunk mindig a

hallgatók elé, tudásunk legjavát adva.

— *Szerinted a Nyelvi Intézet mindig a helyzet magaslatán állt?*

— Ha arra gondolsz, hogy feladatát ne látta volna el megfelelően, akkor azt kell mondjam, hogy én ezt nem vettem észre. Aki itt szigorlatot tett vagy tesz, véleményem szerint meg is állja a helyét. Persze én a mai napig nem értek egyet azzal, hogy kettes szigorlati jeggyel középfokot lehet elérni. Ez szerintem nem kielégítő tudás, ráadásul önáltatás is. A probléma gyökerei egyébként odáig nyúlnak, hogy az intézet kissé kiszakad az egyetem szerkezetéből, és így nincsenek közös érdekeink. Riasztó példa erre, hogy a nyelvigényes szakok rendszeres évi krasznodari részképzésére — ki tudja, hány év óta először —, nem tudott az orosz tanszék kísérőtanárt biztosítani. Az érintett szaktanszékek azonban mereven elzárkóztak a helyettesítéstől. Úgy érzem, gyakorta lebecsülik a nyelvi tanszékeket, munkájukat és magukat a nyelvtanárokat is csupán kiszolgáló személyzetnek tekintik a képzéshez.

— *Csak két hete, hogy felvettek a pártba. Milyen új terveid vannak?*

— Folytatom, amit eddig csináltam. Ne érts félre! Nekem, amióta az eszemet tudom, természetes volt, hogy majd egyszer párttag leszek. Majd egyszer, ha tudok dolgozni is. Most már a srácok is nagyok, több időm marad, így lehetővé vált, hogy érdemben is ott tudjak lenni. Bár felkészítettek, mégis megkeserítette egy kissé a szám ízét, hogy a felvétel szinte formális volt. Sokan beszélgettek is alatta, s csak akkor támadt némi csönd, amikor magára a szavazásra került a sor. Kár ezért a formalitásért, a közöny ilyen megnyilvánulásaiért. Egyébként számunkra, fiatal oktató párttagok számára, de a hallgatói pártcsoportok nagy része számára is gond, hogy gyakorta elég nagy közönybe ütközünk. Talán változik a helyzet azzal, hogy kikerülünk a kerületi pártbizottság hatásköre alól, önállóan dolgozhatunk majd a jövőben. A magam részéről szakmai oldalról próbálom megnyerni a fiatal oktatókat. A hallgatókra is nagyobb figyelmet kellene fordítani. Óráimon, sokat beszélünk politikáról. Csoportról csoportra változnak a vélemények a felvetődő kérdésekről. Szívesen összeereszteném őket! Ezért is gondolom, hogy nyílt fórumokon, a nézetek nyílt ütköztetésével, beszélgetéseken kellene aktivitásunkat fokozni, s erre a rendkívül színes hallgatói közvéleményre hatni.

— *Köszönöm a beszélgetést.*

Merényi Miklós

Visszapillantó

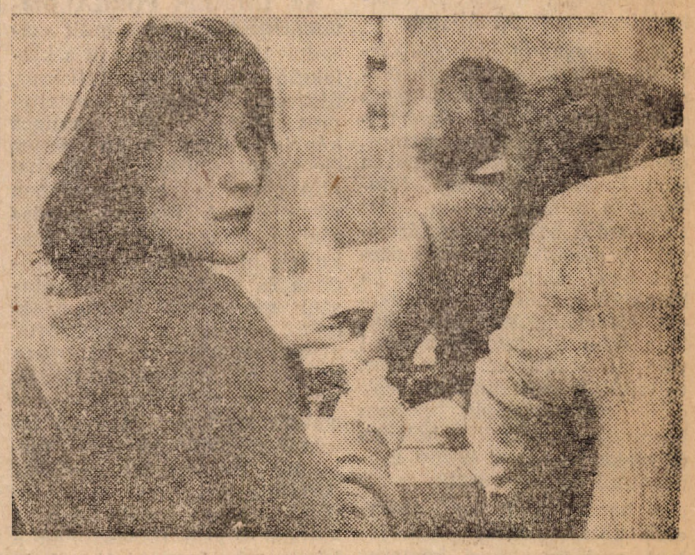

Balázs Gusztáv felvétele

TISZAVIRÁG

Táborozás Rákóczi szülőházánál

A szerkesztőségi asztalokon szokásos rumlinkban egy reggel mindegyikünk talált egy új kiadványt. A zilált külsejű, amatőr kapcsozású, kissé gyűrött stencilfüzeteken ez állt: Tiszavirág, a Fábry Zoltán Kör kiadványa, 1984. október 1. szám ELTE BTK KISZ. Tanácstalan érdeklődéssel lapoztunk bele, egymást faggattuk, tudná-e valaki, hogy mi ez az egész. Erre a szerkesztőségben reggelizők-telefonálók-csocsózók halmazából kivált Tálai Imre, bemutatkozott, hogy ő negyedéves áruforgalmis, mellesleg a Fábry-kör tagja, s a lapokat tájékoztatásul hozta magával.

Így tudtuk meg, hogy a Fábry-kör az azonos nevű bölcsészkari KISZ-alapszervezet körüli kb. hetventagú csoportosulás. Tagjai főleg bölcsészhallgatók, vannak köztük közgázosok és idősebb érdeklődők is. A kör tiszteletbeli elnöke Balogh Sándor történészprofesszor. Kezdeti céljuk Fábry Zoltán eszméinek megismerése, terjesztése volt, most már ezen kívül a fontosnak tartott közép-kelet-európai és társadalmi kérdésekkel is foglalkoznak. A kör működésének egyik formájaként előadásokat, beszélgetéseket tartanak: vendégük volt Hanák Péter, akivel Jászi Oszkárról beszélgettek; Czine Mihály, aki a Sarlóról tartott előadást; Fekete Gyulával sorskérdésekről és a mai magyar társadalomról cseréltek eszmét; találkoztak egykori Sarlósokkal; Diószegi Istvánnal együttműködve újkortörténeti TDK alakulását kezdeményezték. Vendégül látták az Ukrajnáról beszélő Bulah Szvjatoszlávot, valamint Jan Havránek prágai és Turczel Lajos pozsonyi történészeket, és találkoztak már Balogh Edgárral is.

A kör — személyes ismeretségek alapján — kapcsolatot tart nem egy, határon túli magyar közösséggel, személyiséggel. A kör működésének másik fontos módja ez.

A kassai Fábry-kör meghívására 1984 nyarán Boriban együtt táboroztak felvidéki, dunaszerdahelyi és más környékekről jött magyar fiatalokkal. A tábor teljesen kötetlen volt, a benne részt vevők sátorban laktak, közös költségvetésből kajáltak, ebédet egy falubeli néni főzött nekik — ők fát vágtak ezért cserébe — és törődött velük az egész magyarlakta falu. Napközben keményen dolgoztak: Rákóczi szomorú állapotban levő szülőházát javítgatták, megtoldották a tetőt, kiirtották a ház körül a bozótot, megcsinálták, amit tudtak. Esténként verseltek, táncházba mentek, ismerkedtek egymással, beszélgettek, volt, hogy eveztek a Bodrogon. Jövőre újabb tábort terveznek, és további munkálatokat a Rákóczi-házon. A Fábry-kör néhány tagja a CSEMADOK szervezte gombaszögi művelődési táborban vett részt idén nyáron.

Tiszavirág címmel, ötszáz példányban most megjelentett kiadványuk áttekinti eddigi tevékenységüket, közvetíti a kör szellemiségét. Szerkesztésébe — éppúgy, mint a kör munkájába — bárki bekapcsolódhat. Várják mindazokat, akik egyetértenek tevékenységükkel, és csatlakozásukkal támogatnák ezt az öntevékeny, hallgatói kezdeményezésű, formálódó közösséget.

M. G.

Jaj cica...

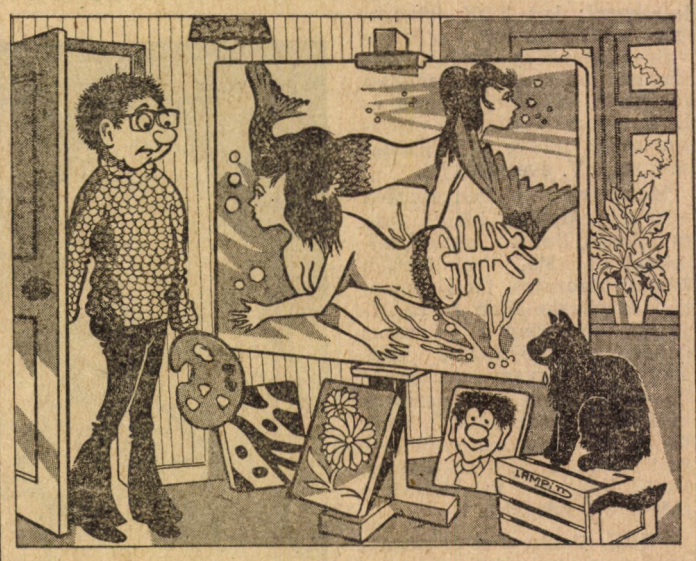

LAMPITT, Bernard John rajza

Szakkollégiumi Nyári Egyetem

Szabó Miklós a harmadik útról

Szabó Miklós a harmadik útról szóló előadássorozat első előadásában a társadalmi útkeresés e sajátos gondolatrendszerének eszmetörténeti hátterét vázolta fel. Kirajzolódtak ennek a sokszínű gazdasági, politikai, kulturális irányzatnak a kontúrjai, melyek egyrészt a más gondolatrendszerektől elválasztó jellemzőket, másrészt a közös ismertetőjegyeket segítettek megérteni. Szabó Miklós előbb a fogalom kialakulásával, megítélésével, eszmetörténeti helyével foglalkozott.

A HARMADIK ÚT fogalma a társadalmi útkeresés összefüggésében Wilhelm Röpke svájci közgazdász 1943-ban megjelent művének címéből eredeztethető a magyar politikai gondolkodás történetében. A mű eredetileg „A jelenkor társadalmi válsága" címen jelent meg, s magyar fordításban Barankovics István előszavával „A harmadik út" címet kapta. 1960-ban Szabó Zoltán jelentette meg Bibó István összegyűjtött tanulmányait „A harmadik út" címmel.

Kezdetben a gondolatrendszer rokonszenvező fogadtatásban részesült, elítélő hangsúllyal csak később kezdték emlegetni. Politikai szitokszóvá Magyarországon 1945—48 között kezdett válni, elsősorban a kommunista párt ideológusainak megítélésében, a másik fő ideológiai ellenség, az elefántcsonttorony, az aktív politikai tevékenységtől való visszahúzódás mellett. Ekkor a „harmadik út" mint egy a haladás és a reakció erővonalai mentén köztes megoldásként jelentkezett. Ez egyrészt elhatárolódás mindkettőtől, a szónak abban az értelmében, hogy egyik véglet elfogadását sem jelentette, ugyanakkor nem határolódott el abban az értelemben, hogy mindkettőnek a pozitív értékeit igyekezett felvállalni.

A propaganda hangsúlyátvitele a haladás-reakció distinkcióról a szocialista—tőkés megkülönböztetésre egyértelmű kifejeződése a marxizmus, mint egyedül és kizárólagosan haladó eszmerendszer tételének, s a kommunista párt az egyedül haladó párt tételének. E szerint a felfogás szerint azok, akik túljutottak a baloldali úton, a szocialista elkötelezettség irányába haladó úton a kapitalizmussal való azonosuláson, de nem vállalták a szocializmust, azok nem szövetségesek, hanem harmadik utasok, a haladás és reakció frontjai között manőverező opportunisták.

A harmadik út egyfajta önelvű köztes álláspontot jelent, ami az akkori kommunista propagandában egyértelműen ellenségesként szerepelt. Emögött az akkori politikai helyzetből és a marxizmus gondolatrendszeréből fakadó implicit előfeltevés húzódik meg. A pluralitás az ellenség elleni harcban többet ért, mint használ, a marxizmus zárt eszmerendszer, nem keveredhet, nem vegyülhet.

1948—53 között ez a megítélés érthetően merevebbé vált. 1958-ban a népi írókról szóló pártállásfoglalás ezeknek az íróknak az 56-os szereplését egyértelműen elítélő hangsúllyal harmadik utasnak bélyegzi. Azóta a fogalomnak csökkent a politikai szitokszó jellege, de pejoratív értelmét továbbra is megtartotta. Ma az ideológiai megítélésében azoknak a front közötti politikai erőknek a megjelölésére használatos, akik inkább a tőke tartalékát jelentik.

A harmadik út társadalmi tartalmát tekintve az ideológia megítélésében mint kispolgári irányzat szerepel. Ennek valós magját adja, hogy olyan áramlatokról van szó, amelyek a tőkés viszonyok kialakulása óta a kistulajdon politikai és eszmei pozícióját igyekeznek önelvű álláspontként szembeállítani mind a tőkés nagytulajdon, mind a szocialista köztulajdon pozícióival. Kistulajdon szemben a nagytulajdonnal, kisüzem szemben a nagyüzemmel, informális szervezet, kisközösség szemben a formális-bürokratikus nagyszervezettel, ezek a harmadik út tipikus vezéreszméi, a „small is beautiful" felfogása alapján.

A HARMADIK ÚT FŐ ÁRAMLATAI közé tartozik a történetileg elsők közül egyrészt az ideális forgalomgazdaság képe, másrészt a romantikus antikapitalizmus gondolatrendszere.

AZ IDEÁLIS FORGALOMGAZDASÁG képe a múlt századtól tör utat magának a kialakuló monopolkapitalizmus, illetve az államosító szocializmus között. Első rangos képviselőjeként talán Henry George-ot állíthatjuk. Eszmei kiindulása a következőkben vázolható. A modern gazdaságban monopolhelyzetek alakultak ki, a föld magántulajdona és az öröklés. A gazdasági rendszerek fenntartásának eszköze a bürokrácia, amely egyaránt meghatározza mind a monopolkapitalista, mind az adminisztratív szocialista rendszert. Hasonló értelmű megkülönböztetést tartalmaz Herbert Spencer distinkciója a katonai és iparos társadalmakra vonatkozóan. A katonai típusú társadalmak a kényszerű kooperáció elvén működnek, az egyének a testületi elvnek alávetetten élnek, míg az iparos társadalmakban a testületi cselekvés az egyéni cselekvés kibontakozását támogatja, az önkéntes teljesítmény és a kontraktus uralma jellemzi. Az ideális forgalomgazdaság társadalomképében a termelés alapegységét a modern kapitalista kisárutermelő szektor képezi.

Magyarországon a polgári radikális gondolkodás is hozzátartozik a két világháború közti harmadik út eszmetörténetéhez. Egyes képviselőik a tízes évek közepére eljutottak George szabadszocialista harmadikutasságához, amely a modern társadalmat a korszerű, piaci viszonyok között termelő kistulajdonra, tőkés kisüzemre kívánta építeni.

A ROMANTIKUS ANTIKAPITALIZMUS gondolatköre alapegységként a tradicionális kisárutermelő egységeket preferálja. Teszik ezt vagy az adott viszonyok konzervatív védelmével, vagy a tradicionális elemeknek az új viszonyok közé beillesztésének igényével.

A harmadik út másik nagy és elég heterogén vonulatát képezi a politikailag szervezetlenek harmadik útja a két szervezett politikai tábor között. Idetartoznak például: a szociálprotekcionista neokonzervativizmus, amely a tőkés és munkás érdekvédelmi szervezetek között a kiszorult történelmi földbirtokot, parasztságot, városi kispolgári rétegeket igyekezett eggyé szervezni. A német politikai jobboldaliság húszas évekbeni törekvése a kiszorultak összeszervezése. Reprezentánsaként Moeller van den Bruck könyve említhető, mely „A harmadik birodalom" címmel jelent meg; a húszas években a TAT című folyóirat köre, amely a bipoláris osztályharcból való kivülállást hirdette, harmadik front alakulását sürgetve. Ez a folyóirat hatással volt Németh László gondolkodására is.

Ma már az el nem kötelezettek mozgalma tartható eme gondolat továbbvivőjének, amelynek képviselői a szociális harmónia képét hangsúlyozzák az osztályharc két tábora között, például a Bandung-mozgalom.

Sajátos irányzatát jelöli a harmadik útnak az agrárizmus gondolatrendszere. Ebben a vonulatban sorakoztathatók fel a narodnyikok, eszerek, az amerikai populizmus, illetve a magyar népi mozgalom is.

A romantikus elidegenedéskritika nem annyira paraszti, mint inkább a kertész, kistermelő munkát képzeli a társadalmi termelés alapegységeként. A harmadik út hangsúlyozása itt inkább a kisközösséget hirdeti a nagytömegek elidegenítő hatásával szemben. Például William Morris köre Angliában, vagy Németh László minőségi szocializmus képe.

A tradíció és a modernség közötti harmadik út lényege az informális szerveződés, az ebben létező szociabilitás, a kisközösségi formák védelme, történetiségük folyamatosságának megőrzése. Ide tartoznak például: az elmaradott országok szocialista törekvései, amelyek a hagyományt is fel akarják használni az új társadalom felépítésében, úgy, mint Szum Jat Szen, vagy Gandhi mozgalma, Nehru, Nasszer, vagy Szukarno törekvései, a mai el nem kötelezettek között pedig például Sengkor Négritude-ideológiája, vagy a Baath-párt arab szocializmus megvalósítására irányuló törekvései; más részről a harmincas évek közép-európai, főleg német és magyar irányzatai, amelyek szerint a tradícióellenes Nyugat és a tradíciót szimbolizáló Kelet között a közép-európai térség kultúrái jelentik a termékeny szintézist.

VÉGEZETÜL néhány összefoglaló jellemző a harmadik utas koncepciókról. Az útkeresés motívuma, a kiábrándulás a nagy erők dichotomikus (aki nincs velünk, az ellenünk van) felfogásából. Míg a dichotomikus erők ellenségorientáltak, negatív jövőképpel bírnak, céljuk az ellenség nélküli világ, a harmadik út pozitív jövőképet, a „mit akarunk" kérdését kívánja felvázolni.

A harmadik út nem pártszerkezetű, alapvető célja nem a hatalomátvétel. Ennélfogva politikaidegenebb szervezetet és gondolatrendszert jelent, filozófikusabb, etikusabb felfogás jellemzi.

A „harmadik" nevet a politikai bipolaritás elutasítása adja, holott ez az elnevezés tulajdonképpen helytelen, hiszen a gépi, indusztriális társadalmakkal szembeni alternatívát jelöli. Politikai alapállástól függően az aktuális helyzetben besorolható mind a jobb-, mind a baloldalhoz. Történetileg a harmadik út gondolatrendszere a múlt század végétől máig fokozatosan a fejlett világból a „fejlődő" elmaradott világba húzódott vissza. A fejlettekben ma inkább az alternatív mozgalmak képviselik ezt az irányzatot. A békemozgalmakban a két szuper közti egyensúlyi tényezők szerepe a döntő — fejezte be Szabó Miklós az előadását.

Tóth István

Jelkép

A TÁRSADALMI SZEMLE 1984/9-es számában SÁRKÖZY TAMÁS: AZ ÉRDEKKÉPVISELETEK STÁTUSÁRÓL ír. *„A társadalmi érdekek nemcsak a csoport- és egyéni érdekekkel ütközhetnek, hanem egymással is"* — írja. „Így például a rövid távú (pl. a költségvetési egyensúly helyreállítása) népgazdasági érdekek szembe kerülhetnek a hosszú távú népgazdasági érdekekkel, pl. a műszaki fejlesztéssel." Ráadásul „a különféle népgazdasági érdekeket (...) személyek, csoportok, szervezetek megbízottai képviselik, akik saját érdekeiket »megideologizálják«, társadalmi érdeknek nézik, ill. annak tüntetik fel". *Az érdekképviselet szükségességének* megokolása, fogalmi körülhatárolása után Sárközy a *képviselet körüli gyakorlati zűrzavarról* ír: „Az egyesületalakítási törekvéseket egyes állami szervek túlzottan és közvetlenül politikai kérdésként kezelik (...) *Ez szerintem társadalmunk pólitikai stabilitásának lebecsülése.* (...) *Az engedélyeztetési bizonytalanságok mögött (...) egyes esetekben a*

versengés kizárására irányuló

törekvés húzódik meg." Az érdekképviselet funkcióinak, fajtáinak osztályozása után a szerző megállapítja: „már most előkészíthetnénk hosszabb távon az átfogó *érdekképviseleti törvényt.* (...) Rögzíthetné (...) a minisztériumok azon kötelezettségét, hogy az érdekképviselet területét érintő gazdasági szabályozók, ill. jogszabályok tervezetét — megfelelő határidővel — észrevételezésre küldjék meg és az észrevételeket fontolják meg. *Ha a minisztérium és az érdekképviselet álláspontja lényegesen eltérne egymástól, a vitát bármelyik fél — ezt szintén törvény rögzítené —, a kormány elé terjesztheti"* — írja többek közt a szerző.

A JEL-KÉP 1984/3. negyedévi számának egyik kiemelkedő tanulmánya BIHARI MIHÁLY: SAJTÓSZABADSÁG ÉS SZOCIALISTA DEMOKRÁCIA című írása. *„Ma nem a kapitalizmus vagy a szocializmus alternatívái, hanem a szocializmus minőségének alternatívákba sűríthető válaszútjai előtt állunk"* — szögezi le elöljáróban Bihari. „Fejlődésünk jelenlegi szakaszában a demokrácia *történelmileg konkrét* tartalmát a következőkben foglalnám össze: akkor beszélhetünk a demokrácia érvényesüléséről, ha a szocialista társadalmi viszonyok talaján keletkező — tehát szocialista tartalmú — *érdekkülönbségek mint politikai véleménykülönbségek a társadalom politikai rendszerében kifejeződhetnek*, s (...) — politikai közösségek és testületek közvetítése révén — *részt vehetnek* a döntések előkészítésében, meghozatalában és végrehajtásában, valamint e három szakasz ellenőrzésében. (...) Amíg a szocialista demokrácia *feltétel- és eszközrendszere* hiányos, addig ezeknek a megteremtése kerül előtérbe és a demokrácia *tartalmi* követelményeként jelenik meg (...) A

demokrácia eszközrendszerén

belül *először* a társadalomban ténylegesen meglévő és a politikai véleményeket és akaratokat meghatározó érdekeket felszínre hozó (...) *szervezeti rendszert* emelem ki. (...) Ez magába foglalja a változó társadalmi körülmények között új és a korábbiakhoz képest más politikai szervezetek alakításának jogát (...), mert különben a legfontosabb érdektörekvések a nem-formalizált szférákba kerülnek át, és (...) politikailag kezelhetetlenekké válnak. A demokrácia *másik* elengedhetetlen és fontos eszköze a *politikai ellenőrzés* megfelelő rendszere (...). *Harmadik* összetevője (...) a *politikai nyilvánosság* működése. (...) A tömegkommunikációs rendszer szabad működése a legfontosabb *eszköze és garanciája* a politikai nyilvánosság megteremtésének. (...) Már első sajtótörvényünk (...), az 1984. évi XVIII. tv. 1. paragrafusa kimondta (...), második sajtótörvényünk, az 1914. évi XIV. tc. 1. paragrafusa szinte szó szerint megismételte ugyanezt: *»Sajtó útján mindenki szabadon közölheti és terjesztheti gondolatait«"*. A sajtószabadság mai, történelmileg konkrét követelményeinek szigorú számbavétele után Bihari Mihály eképpen összegzi véleményét: *„Politikai intézményrendszerünk demokratikus átalakulása, az elmúlt 25 év látványos fejlődése megfelelő mozgásteret és lehetőséget teremt arra, hogy a (...) demokratikus politikai nyilvánosság és a sajtószabadság területén is jelentős fejlődés következzen be."*

Ezt a gondolatot erősíti a Jel-kép főszerkesztője, SZECSKŐ TAMÁS: A KÖZVÉLEMÉNY NÖVEKVŐ SZEREPÉRŐL című írása is, mely a PÁRTÉLET 1984/10-es számában jelent meg. „Ma már *elengedhetetlen* a közvélemény alakulásának folyamatos figyelemmel kísérése (...), valamint a közvélemény — ha lehetséges, aktív bevonásán keresztüli — megnyerése a jelentősebb társadalmi döntésekhez, amennyiben mód van rá, *már a döntések előkészületi szakaszában.* (...) Maga a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztése is, döntéseket és felelősségi köröket decentralizáló, s az érdekeltségi szintekhez közelítő tendenciájával (...), a teljesítményelv következetesebb érvényesítésével (...) a

nyilvánosság

társadalmi funkcióinak erősödése irányában hat. És arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy társadalmunk kulturális színvonala lényegesen magasabb, mint egy-két évtizeddel ezelőtt, az állampolgárok sokkal több információval, tudással és tapasztalattal rendelkeznek a döntési folyamatokban való részvételhez (...), tehát *jogosan számítanak aktív részvételük terének — ebben a nyilvánosságnak — további bővülésére."*

A JELENKOR 1984/9-es és 10-es számában VEKERDI LÁSZLÓ beszélget EGYETEM ÉS KÍSÉRLET PÉCSETT címmel Bécsy Tamással, Ormos Máriával és Szépe Györggyel, a pécsi egyetem vezetőivel. A reformkísérlet szervezőinek csak néhány gondolatát tudjuk idézni: „A főiskolákon és egyetemeken 30-35 órát órákon ülnek a hallgatók, és idejük nagy részében *tényleg hallgatnak.* Mi ellenben 24-25-ben maximáltuk az órák számát, s ezen belül is (...)

az önállóság alapcélkitűzés

és alapfeltétel: itt *a célokat és a kereteket* tűzzük ki, s aztán *segítjük* a tanulást. (...) Az eredmények máris biztatóak. (...) Az egyetemhez hozzátartozik, hogy ne csupán tudományos műhely legyen, hanem kulturális otthon is. (...) Természetesen nagy szükség volna az Eötvös-kollégium és a népi kollégiumok közösségi nevelő módszereinek újbóli meghonosítására. (...) Egy leendő nagy regionális egyetem funkcióit (...) itt egyszerűen el sem lehet sorolni. (...) *Össze kell találkozni a különféle hasznos törekvéseknek az egyetemen belül, társ-egyetemeken és társ-főiskolákon, a középiskolákban, a városi értelmiség és vezetők körében (...), a régió egész életében. (...) Az egyetem és környezete ökológiailag egymásra van utalva: ha az egyik fejlődik, akkor a kihat a másikra is. Az újraformálódó és megerősödő pécsi egyetem (...) körül megteremtődhetnek a szocialista felsőoktatás fejlődésének új feltételei."*

B. K. T.

Tíz év után

Nagyon büszke vagyok arra, hogy már egyszer hallgatója lehettem a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemnek. A végzés után hazautaztam, Vietnamba és mint közgazdász rögtön megtaláltam a helyemet az újjáépítő munkában.

Az egyetemen tanultak sokat segítettek a gyakorlati életben. Feleségemnek és gyerekeimnek (két kislányom, 8 és 2 évesek) sokat meséltem az egyetemről, a tanárokról, és a csoporttársakról. Az egyetem nagyon közel áll a szívemhez, mondhatnám, hogy ez ma már nemcsak a magyar diákoké, hanem az enyém is.

Tíz esztendő telt el a diplomavédés óta. És nekem újra alkalmam nyílt visszajönni a régi egyetemünkre. Jelenleg aspiránsként dolgozom a pénzügyi tanszéken. Legfontosabb feladatom, megismerkedni a legújabb tudományos ismeretekkel és tapasztalatokkal, hogy otthon mindezt hazám javára fordíthassam.

Az első napon nagyon elcsodálkoztam azon, hogy itt majdnem minden megváltozott. Meglepett, hogy az elmúlt évek során milyen sok szép magas ház épült Budapesten, az utcákon szembetűnő volt a nagy személygépkocsi-forgalom, az áruházakban a gazdagabb árufajta és a nagyobb választék. Mindez azt bizonyítja, hogy ma sokkal jobban élnek a magyarok, mint tíz évvel ezelőtt, aminek szívből örülök.

Végigjártam a rekonstrukció alatt álló régi központi épületet is, amely most a felújítás izgalmas szakaszához érkezik. Reménykedem, hogy a több száz millió forintos felújítás után egyetemünk jobb és szebb lesz, mint volt. Bekukkantottam a régi Makarenkó, Ráday, Veres Pálné és Kinizsi kollégiumokba is, és kiderült, hogy a diákélet is sokat változott. Sokoldalúbb és érdekesebb lett. Alkalmam nyílt a találkozások alkalmával elbeszélgetni a régi tanárokkal, barátokkal, takarítókkal és a portásokkal. Az idők során külsejük nagyon megváltozott, de változatlan maradt bennük a baráti viselkedés.

És én, mint egy gyerek a hosszú távollét után hazaérkezvén, szeretnék mindenkit megcsókolni a nagy egyetemi családunkon belül. Köszönteni és köszönetet mondani mindazoknak, a tanároknak, dolgozóknak és hallgatóknak, akik nagy segítséget adtak és adnak a következő években rám váró kemény munkához. A viszontlátás alkalmából szívemből kívánok jó egészséget, sok boldogságot és sikert az egyetemen mindenkinek.

NGUYEN QUOC HUY
vietnami aspiráns

FICHTNER, Ralf, Alex rajza

A háztartás-kialakulási rendszerekről

John Hajnal előadása

Az idei első Szociológus Klub vendége John Hajnal, a London School of Economics magyar származású, de már Németországban született, Angliában élő statisztika professzora volt, aki szinte kifogástalan magyarsággal tartotta meg előadását a háztartás-kialakulási rendszerekről.

Korábban főleg demográfiával foglalkozott, s mintegy harminc évvel ezelőtt kezdett el kutatni a témában. A kiindulópontot az a megfigyelés adta, amely szerint a századforduló Nyugat-Európájában az emberek sokkal később házasodtak, mint bárhol másutt a világon. A nőknél az első házasságkötés átlagos életkora 24 év felett volt, míg másutt ez a szám 21 év alatt maradt. A férfiaknál még magasabb volt ez a kor, sokszor a 30. életévet is meghaladta. Ezt a jelenséget elnevezte

„Európai házassági mintának"

Az adatok, amint az a további kutatásokból kitűnt, legalább a XVI—XVII. századig visszamenőleg érvényesek (a korábbi időkből nincsenek hiteles demográfiai feljegyzések). Ez a megfigyelés vezetett el aztán az „északnyugat-európai (a továbbiakban ÉNy-E-i) háztartás-kialakulási rendszer" fogalmának megalkotásához (ÉNy-E-n érti a teljes német nyelvű területet Észak-Franciaországot, Hollandiát, Belgiumot, a brit szigetországot és Skandináviát Finnország kivételével).

E rendszer három fő vonással jellemezhető. Egyik legfontosabb eleme a késői házasságkötés. A másik, hogy az új pár gazdaságilag független a szüleitől, külön élnek. S végül harmadik jellemző a cselédség jelenléte. (Kiegészítő megjegyzések: Ekkoriban: XVII—XVIII. század) a gazdasági folyamatok a háztartáson belül folytak. A sokgyerekes családokban, ha a gyerekek felnőttek munkaerő-felesleg keletkezett. Más területeken ezt úgy oldották meg, hogy korán házasodtak a fiatalok. Itt cselédek lettek. A szó jelen esetben sajátos jelentéssel bír, más területeken nem volt jellemző ez a fajta cselédség. Itt az emberek nem életük végéig maradtak cselédek, csak ideiglenesen váltak azzá. Attól kezdve, hogy elhagyták a szülői házat, s addig, amíg meg nem házasodtak. Nem házi cselédek voltak, hanem termelőmunkásként dolgoztak. A rendszer olyannyira elterjedt volt, hogy a fiatalok legalább fele cseléd lett, s nem csak a szegény emberek, hanem a gazdag parasztok gyermekei is. Olyan is volt, hogy a paraszt saját fiait elküldte, s máshonnan fogadott magának cselédeket. A cselédek háztartásról háztartásra vándoroltak. A többség nem jutott messzire, de voltak, akik nagyon távoli helyekre is eljutottak. (Az amerikai kivándorlók nagy része cselédekből került ki. Erre speciális szerződések is születtek. A XVII. században az amerikai déli kolóniákba kerültek fele cseléd volt.) Érdekes megjegyezni még a rendszer öreggondozását. A szülő gyakran eltartási szerződést kötött (akár a saját fiával), hogy a fiatal pár miből menynyit köteles biztosítani számára öreg napjaira a gazdaság átadása fejében. Sok ilyen szerződés maradt fenn a középkorból is.

Az ÉNy-E-i háztartás-kialakulási rendszert, sajátosságainak kiemelése érdekében, érdemes összevetni a másik legelterjedtebb (1900-ban mintegy a világ népességének felére jellemző) rendszerrel, melyet nevezzünk közös háztartás kialakulási rendszernek". Fő jellemzői a korai házasság, az, hogy a fiatal pár általában beköltözik a szülőkhöz, de egy idő után (5 10 év) szétválnak a házaspárok. Általában egy család marad, aki aztán idős korukra ellátja majd a szülőket. Ennél a rendszernél (mely például Kínára és Indiára is jellemző) általában a szülők döntöttek arról, hogy ki kit vegyen el, sokszor előfordult az is (például Indiában), hogy a pár a házassági szertartás alatt találkozott először egymással (ÉNy-E-i szempontból ez elképzelhetetlen dolog).

Magyarországot megnézve e rendszerek felől azt látjuk, hogy voltak csoportok (például a délszlávok), amelyek az utóbbi rendszer, s voltak (például a németek), akik az ÉNy-E-i rendszer mintáit követték, s persze egyéb, ezektől eltérő megoldások is kialakultak. Andorka Rudolf kiegészítéséből megtudtuk, hogy nálunk is végeztek ilyen irányú vizsgálatokat, amelyekből az derül ki, hogy Magyarországon a különböző etnikumok, nemzetiségek keveredése miatt rendkívül bonyolult kép alakult ki, megtalálható az ÉNy-E-i minta követése is, de

közrejátszhatott a megkésettségben,

illetve a felzárkózás hátráltatásában. (Csak egy példát említett, amely szerint míg például Oroszországban a parasztok nagyrészt csak családi munkaerővel, saját maguk kizsákmányolásával dolgoztak — mondván, hogy az nem kerül pénzbe —, addig nyugaton a munkaerő racionális kalkuláció tárgy volt, s nem csak a saját háztartás megélhetésére termeltek, mint keleten.)

Végezetül John Hajnal a mai Nyugat-Európáról beszélve elmondta, hogy a háztartások jelentősége ma már egészen más, döntő többségük már nem munkahely, hanem a fogyasztás színtere csupán. Sokkal kisebbek lettek a háztartások, kevesebb a gyerek is, akik szinte soha nem alkotnak külön háztartást. Sokkal könnyebb a háztartások vezetése, kevésbé van szükség munkaerőre. Az egyedülélés is elviselhetőbbé vált a rádió, a tv, a telefon elterjedésével. Mindazonáltal ma sokkal bonyolultabb, sokszínűbb a helyzet, mint volt mondjuk száz évvel ezelőtt, de a régi rendszer egyes vonásai a szokásokon, a hagyományokon, a mentalitáson keresztül érvényre jutva még ma is élnek.

Arra a kérdésre, hogy vajon Magyarországnak Nyugat-Európához képesti keleti rendszer felé való orientációja hozzájárulhatott-e hazánk gazdasági megkésettségéhez, John Hajnal a következőket válaszolta: Az iparosodás Európában elsősorban a modern, nyugati területeken indult meg, ezeknek is csak kis részén. De mikor „utólérni", felzárkózni kellett, akkor ez könnyen, a világ többi részéhez képest feszültségmentesen, különösebb konfliktusok nélkül ment azokon a területeken, amelyek az ÉNy-E-i háztartáskialakulási rendszer mintái szerint szerveződtek. Tehát ugyan határozott oksági összefüggésről nem beszélhetünk, de a keleti mintát követő területeken volt jó néhány olyan, a nyugatitól eltérő jellegzetesség, amely

Zsubori Ervin

Politika és választások

Bihari Péter Kanadáról

— Folytassuk akkor a beszélgetést ezúttal kissé más területen. Te Kanadát kelet-európai szemmel nézted, és ez nyilván befolyásolja véleményed az országról. De az óceán túlsó oldaláról hogyan látják ők Kelet-Európát, a világot?

— Nemigen tudok általánosan érvényes Kelet-Európaképről beszélni. Ki-ki politikai meggyőződése, általános műveltsége stb. alapján alakítja ki saját Kelet-Európaképét. Ami a magyarországi Amerika- vagy Kanada-képhez képest mégis különbségnek tűnt számomra az az, hogy Kanadában többen vannak, akiknek lényegében nincs képük a másik oldalról. (Legfeljebb annyit tudnak, hogy attól félni kell.) Hozzáteszem, hogy gyakran egész Európa, vagy a politika mint olyan, kívül esik az „ordinary man" érdeklődési körén. Több izgalmat kelt a baseball, vagy egy jó fogás egy árleszállításon, mint bármifále világpolitikai konfliktus.

Ha valami mégis kiemelésre kívánkozik: az a mind Kanadában, mind az USA-ban gyakran tapasztalt félelemérzet Kelet-Európával kapcsolatban. „A Szovjetunió csak az alkalmat várja, hogy nekiinduljon, s felfalja a nyugati civilizációt" — már-már ezt hihetnők. S nem is e gondolat blődsége, hanem mélyen megélt, őszinte, probléma nélküli jellege lepi meg és készteti gondolkodásra az embert.

Kétségtelen, hogy a hivatalos amerikai politika paranoid jellege, s a tömegtájékoztatás uralkodó eszközei is táplálják ezt az érzést. Nem feltétlenül félelmet ébresztenek, hanem a létező félelemérzetet karbantartják. Azt hiszem, hogy a nyugati civilizációt keletről fenyegető veszélynek rémképét nem az elmúlt évek amerikai politikájának szélsőséges kurzusa alakította ki. Ez inkább csak felelevenítette azt, amit a hidegháború kitermelt, majd az enyhülés valóban enyhíteni, árnyalni látszott. Ennek a gondolatnak a tükrében így tálalható például egy világpolitikai esemény: „Nem attól agresszív és expanziós imperialista hatalom a Szovjetunió, hogy csapatai Afganisztánban vannak, hanem azért vannak ott, mert mint tudjuk, a Szovjetunió ilyen — ti. agresszív, expanziós politikát követ stb."

Félreértés ne legyen: a kanadaiak hétköznapjait nem a Kelet-Európától való rettegés tölti ki. A hétköznapokat valóban hétköznapi dolgokkal — pénzkeresés, fűnyírás — múlatják. A nagypolitika, s a Kelet-Európától való viszolygás inkább életük valamiféle rendszeridegen, antitest jellegű porszeme, amire, na már szabadulni nem lehető tőle, minél kevésbé kell odafigyelni.

— Milyen a kanadai politikai élet? Hogyan alakultak és alakulnak át az erőviszonyok napjainkban?

— A belpolitikai élet tanulmányozására jó lehetőséget teremt a sajtó és a televízió. Mert, míg a világeseményekről, különösképpen az Európában történtekről csak hézagosan értesülhet az ember, a belpolitikai folyamatok jól nyomon követhetők a „mass media" révén. (Éppen fordított tehát a helyzet a hazaihoz képest.) Így hát én is főként ezekre hagyatkoztam.

Federális szinten hagyományosan két nagy párt — a liberális és a konzervatív — verseng a hatalomért. Tartós parlamenti kisebbségként, esetleg egy nagykoalíció részeként egy szociáldemokrata orientációjú párt jelenti a harmadik nagy országos pártot.

A II. világháború utáni periódus, mint a világ sok más országában, Kanadában is összességében a keynesianizmus korszakaként jellemezhető — gazdaságilag. Politikailag pedig a II. világháborút követő újabb — főként távolkeleti, dél- és kelet-európai — emigrációs hullám nyomán a nemzetépítés, a „nation building" marad a központi kérdés. Ez a két tartópillére a liberális párt politikájának, és egyben a II. világháború utáni tartós liberális uralomnak.

Az 1984. szeptemberi hatalomváltás kézenfekvő, s részben igaz magyarázata a keynesiánus gazdaságpolitika világméretű kudarca és a feltörekvő új irányzat, a konzervatívok által képviselt neoliberalizmus sikerei alapján képződő politikai erőviszonyeltolódás. A konzervatív párt választási győzelme azonban — úgy látom — szorosabban összefügg a kanadai gazdaságban zajló struktúraváltással, s a liberális párt nemzetépítő politikájának szűklátókörűségével.

A kanadai gazdaság legerősebb körzetei hagyományosan Keleten, Ontarióban és Quebecben vannak. A liberális uralom is e körzetek gazdasági erejére épült. (Trudeau montreali, Turner torontói üzleti körökhöz kapcsolódott.) A hetvenes évtized elejétől azonban a legdinamikusabban fejlődő régiókká — nem utolsósorban olajkitermelő és -feldolgozó ipara révén — a nyugat-kanadai Alberta, s általában a nyugati provinciák léptek elő. A liberális párt, noha maga szorgalmazta, s központi alapokból támogatta e tartományok gazdasági potenciálnövekedését, politikai képviseletükről nem gondoskodott időben. A nemzetépítési program mindvégig a keleti tartományok túlsúlyára, s belső konfliktusaik feloldására épült. (Ezt részben a quebeci szeparatizmus kényszerítette ki.) A federális szintű államigazgatásban a Nyugat erősen alulprezentált volt, a döntéshoztal intézményei szinte kivétel nélkül Keleten voltak. A gazdasági szerkezetváltás azonban a politikai hatalom „újrafelosztásához" vezetett. A nyugati tőke helyet követelt magának az ország vezetésében. E fejleményeket a konzervatív párt hamarabb ismerte fel, a Nyugat szószólójaként lépett fel, „méltó" fontosságot ígérve nekik a federális ügyek és (főként) pénzek kezelésében. Így fordult a liberálisok nemzetépítési programja az elalvó és eredeti vonzáskörzeteibe önmagát bezáró liberális párt ellen.

Segítette a konzervatív pártot az Egyesült Államok hasonló gazdaságfilozófiájának sikere is. Az is igaz azonban, hogy a kanadai politikai erőviszonyok között csak mérsékeltebb, a keynesianizmushoz, jóléti államhoz közelebb álló gazdaság- és társadalompolitikával számíthat a konzervatív párt tartós választói bizalomra. Ezt a párt programfogalmazói is tudták, de erre utal az is, hogy — nagyon sokak meglepetésére — a szociáldemokrata orientációjú Új Demokrata Párt szeptemberben közel annyi parlamenti helyet nyert, mint a liberálisok.

Várható valamelyes eltávolodás Kanadában az állam gazdaságszervező, beavatkozó tevékenységétől a szabadabb vállalkozás felé. A fő változást azonban véleményem szerint a kormányzás fő erőinek gazdasági-politikai átrendeződése jelenti.

Még egy dologról érdemes említést tenni. Ez pedig Trudeau személyisége. Nagy formátumú politikusra utal, hogy az Egyesült Államok árnyékában az ő vezetése alatt stabilizálódni tudott a kanadai nemzetgazdaság és nemzeti állam. Ezen túl politikai műveltsége, színessége, excentrikussága feltétlenül a kanadai politika történet rendkívüli alakjainak sorába emeli őt. Távozásával szürkébb, egyhangúbb lesz a kanadai politika. Trudeau a politika művésze volt a racionális politikai iparos Mulronay-hoz (vagy Turner-hez) képest.

— Hogyan működnek a pártok, milyen mértékben képviselik az egyes csoportérdekeket?

Trudeau lemondásakor automatikusan a liberális párt új vezetője lett a miniszterelnök. A pártelnök megválasztására rendezett vezetőségválasztó konvenció, azt hiszem, érdekes politikai tanulságokkal szolgálhat a kelet-európai szemlélődő számára.

Nyolc önjelölt indult, hogy megszerezze a pártelnöki széket. Magán a konvención mintegy háromezer szavazati joggal bíró küldött, s néhány ezer ún. megfigyelő vett részt. Ők alkották az egyes jelölteket támogató tömeget. (Közöttük elvegyülve, mint semleges megfigyelő, magam is megpróbáltam bejutni. Az első ellenőrzési ponton át is jutottam, de — miután kiderült, hogy nem fizettem be a megfigyelői státuszra jogosító több száz dollárt — meg kell mondjam, kidobtak.) A jelöltek a liberális párt nagyon általánosan megfogalmazott platformjának — szabad vállalkozás, társadalombiztosítás, kisebbségek képviselete stb. — keretein belül különböző társadalmi áramlatokat képviseltek. Az áramlatok a társadalom különböző gazdasági és politikai érdekközösségeihez kötődtek. A párt számára javasolt program pontjaiból, hangsúlyaiból sok esetben könnyen felismerhető volt a torontói bázisú, főként hagyományos feldolgozóipar, a nemzeti kisebbségek, az agrárlobby vagy a feministák érdekeinek képviselete. A konvenció előtt és alatt tehát nyílt frakciózás folyt. Az esélytelen jelöltek — mert az általuk képviselt érdekközösség túl gyenge, szegény volt — az abszolút többség elnyeréséig tartó sokfordulós választás meghatározott pontján átadták szavazataikat valamelyik esélyesnek ítélt jelöltnek. Annak tehát, aki majd miniszterelnökként „felvállalja" az adott közösség ügyét. (Akár úgy, fontos döntési pozíciókat juttat a javára visszalépő pártelnökjelöltnek.) Technikailag mindez úgy zajlott, hogy a magát esélytelennek tartó jelölt stábjával együtt átvonult a támogatandó jelölt táborába, jelezve ezzel a párthíveknek, hogy kire kell a továbbiakban szavazni. Sajátos mechanizmus ez a kisebbségi csoportok érdekérvényesítésére. S e nyílt frakciózás sem zilálta szét a pártot. Először is, mert minden jelölt — túl azon, hogy valamely konkrét érdekcsoportot képviselt — mint a liberalizmus általános eszméinek legmegfelelőbb megvalósítójaként lép fel. Másrészt azért, mert minden jelölt tudomásul veszi, hogy a liberalizmus konkrét eszméi azok, amelyek a konvención többségre jutnak.

Megemlítendő, hogy a liberális platformok szélső határait egyik oldalról a jóléti kiadások és az állami beavatkozás egyes részleteit megkérdőjelező konzervatív párti centrum, a másik oldalról viszont a munkanélküliség és infláció ellen, valamiféle tőkés-munkás érdekegyeztetés mellett fellépő új demokrata párti centrum jelenti. Így a liberális párt önálló arculatát e „szélsőségek" közötti kompromisszumos program (és jelölt) elfogadása jelenthette.

— Hogyan láttad az úgynevezett parlamenti demokrácia működését. A népképviseleti rendszer mennyiben jelent valós beleszólást az ország ügyeinek intézésébe a közemberek számára?

— Itt két, már említett dolog érdemel ismétlést. Egyrészt, hogy a társadalom igen gyengén átpolitizált. Abban az értelemben, hogy nagyon sok átlagember számára a politika, mint olyan, érdektelennek és érthetetlennek tűnik. Másrészt, ahogy a konvenció szavazatárusító mechanizmusa is sejtetni engedte, csak az önszerveződési képességgel, pénzzel, vezetővel, saját intézményekkel stb. rendelkező közösségek képesek — de azok képesek — érdekeik kompromisszumos érvényesítésére. A többiek feje felett, akár érdekeik ellenére, zajlanak az események. Nem szabadul az ember a kettészakadt társadalom képétől, amelyben egyesek döntenek, s anyagi erejük hierarchiájának függvényében megvalósítják terveiket, míg mások, ha tetszik, ha nem, közvetlen életviszonyaiknál messzebb még gondolatilag sem igen merészkednek.

— Köszönöm a beszélgetést.

N. V.

Mit jelent neked a színház?

Nagyon keveset járok színházba, túl keveset ahhoz, hogy kialakult felfogásom lehetne róla. Középiskolában voltunk az osztállyal néhány darabon, főleg olyanokon, amelyek kötelezőek voltak. Az „Urhatnám polgár", a „Bánk bán", „Az ember tragédiája" jutnak most eszembe. Nem nagyon tetszettek, bár az is igaz, hogy nem is volt nagy hajlandóságunk közel engedni magunkhoz a darabokat. Tudod, hogy van ez, ami kötelező, ahhoz már másként áll hozzá az ember. Arra is volt példa, hogy el sem mentünk az előadásra (pedig a jegyünk megvolt), mert jobb program adódott aznap estére. Volt azonban olyan is, ami tetszett, például a három Bartók mű az Erkelben, és a „Képzelt riport...", amelyre nem az osztállyal, hanem önállóan mentem el. Összességében azonban a középiskolai évekre a kényszeredettség, a kötelező jelleg volt a jellemző. Általánosban viszont klassz énektanárunk volt, aki bérletet váltatott velünk, s szinte minden vasárnap ott ültünk az Operában. A „Diótörőre" és a „Háry Jánosra" emlékszem vissza, amik nagy élményt jelentettek.

Most, hogy egyetemista lettem, mindenképpen többet szeretnék színházba járni. Úgy látom, hogy az időmből is jobban futja majd rá, mint eddig, bár a színházjegyek szerintem továbbra is elég drágák a diákok zsebéhez képest.

Főleg a könnyebb, zenés darabok érdekelnek, szeretem az operettet, a rockszínházat is (most épp az „Evitára" próbálok jegyet szerezni.) Az opera már nehezebb terület, nem tudom igazán élvezni, zavar, hogy sokszor nem értem az énekelt szöveget. De azért ezt is, és a többi színházi műfajt is szeretném „kipróbálni", megtalálni azt a területet, amely hozzám a legközelebb áll, a leginkább szórakoztat. Mert azt hiszem, számomra a színház szórakozási, kikapcsolódási lehetőségei jelent leginkább, ugyanúgy, mint mondjuk a tv vagy a mozi, csak ennek ráadásul még van egy különleges hangulata is, amit most nem tudnék pontosan megfogalmazni.

(Első éves, szakközépiskolában végzett, bejáró lány.)

Sajnos kevesebb alkalmam van eljutni, mint kellene, de nagyon szeretem a színházat. Ha egy szóval akarnám összefoglalni, hogy mit is jelent nekem, akkor azt mondanám: Játék. Játék, a szó legnemesebb és legszélesebb értelmében. Azt szeretem benne, hogy játszanak nekem, előadják, megelevenítik azt, amit esetleg magam is észrevennék, észrevehetnék.

Vallom azt a Shakespeare-i gondolatot, hogy az élet színház, és mindenki mindenkor játszik benne. Szerintem az ember képtelen arra, hogy az érzéseit, gondolatait direktben, tárgyilagos szavakkal kifejezze, ahhoz, hogy igazán megértesse magát: játszani kell. A színház ehhez az „élet-játékhoz" is segítséget nyújt azzal, hogy megmutatja: milyen játszási lehetőségek vannak, bizonyos helyzetekben hogyan kell, hogyan lehet viselkedni — tehát mintákat is kínál. Másrészt pedig tükröt mutat arról, hogyan is játsszuk ezt az életet, rávilágítva ezzel esendőségünkre vagy éppen kiszolgáltatottságunkra is.

A színház jó alkalom arra, hogy elgondolkoztasson, hogy beszélgetési lehetőséget teremtsen, s így közelebb hozza egymáshoz az embereket — szerintem ezért érdemes csoportosan, társasággal színházba járni.

Véleményem szerint nem létezik rossz színmű, sőt rossz színészi játék sem (persze feltételezve, hogy maga a színész nem tehetségtelen). A színész valahogyan értelmezi a szerepet, s valamit mindenképp „kihoz" belőle, legfeljebb én, a befogadó, a saját értékrendszeremre, tapasztalataimra támaszkodva „másként játszanám el", másként oldanám meg a helyzetet, a feladatot. E kettő kontrasztja ugyancsak sajátos színházi élményt jelenthet, ami miatt (s persze mások miatt is) egy darabot érdemes többször is megnézni, akár ugyanabban a feldolgozásban, ugyanazokkal a színészekkel is (hiszen közben változhat mind a színész, mind a megközelítésünk.)

Én nem azért járok színházba, hogy megismerkedjem az irodalommal, ahhoz szerintem az eredeti művet kell elolvasni. A színházi feldolgozás csak élményithet, továbbgondolkodtathat. Viszont úgy vélem, ahhoz, hogy valakit „pallérozott elmének" tartsanak társai, szükség van arra, hogy valamennyire jártas legyen a „színházban", s rendelkezzék azzal a játékképességgel és tájékozottsággal, amelyet a színház mélyíthet el.

(Harmadéves, külgazd. szakos, budapesti fiú.)

Azt hiszem, az átlagosnál többet járok színházba, van úgy, hogy egy hónapban négyszer is elmegyek. Ez a gyakoriság körülbelül két éve alakult ki, és több tényezővel magyarázható. Legfontosabb talán az, amit úgy tudnék megfogalmazni, hogy a színház hozzáférhetővé vált számomra. Régebben problémát jelentett, hogyan szerezzek jegyet. Manapság ez úgy megy: ha olyan kedvem van (és persze szabadidőm is hozzá), akkor megnézem, hogy aznap mit játszanak, s ha van olyan darab, amit már régen kinéztem magamnak, akkor arra, ha pedig nincs, akkor az épp aktuális hangulatomnak megfelelő darabra próbálok jegyet venni. Ha más nem, pótszék még mindig volt. Így sokkal spontánabb, természetesebb lesz az egész.

A darabválasztásnál fontos a szintársulat, amely előadja. Legfőképpen a Vígé, a Pesti és a Katona József Színház műsorát követem (úgy érzem, műsorpolitikájuk és színészgárdájuk megfelel az igényeimnek, ízlésemnek), de figyelem a Nemzeti, a Madách és a Várszínház programját is. Előfordult már, hogy a rendező miatt mentem el egy előadásra, de ez nem jellemző.

Visszatérve a gyakori színházba járás magyarázatához, azt hiszem, közrejátszottak ebben az egyetemen eltöltött évek is. A most már több mint három esztendő, sok más egyéb mellett arra is jó volt, hogy kialakuljon az ember egyénisége, értékrendszere, preferenciarendszere, viszonya a világhoz. A kialakult egyéniség érzékenyebb lesz bizonyos problémák, jelenségek iránt, s arra törekszik, hogy ezekről saját, önálló véleményt alkosson. A színház alakítja az embert, formálja felfogását, sajátos, szuggesztív információközlésével illetve az ehhez való viszonyulás lehetőségével hozzájárul az önálló vélemény kialakításához. Együtt gondolkodsz, együtt nevetsz a színésszel, s közben magad is változol.

A szélesen értelmezett kíváncsiság viszi el az embert a színházba. Újat akar látni, szembesülni egy olyan helyzettel, amellyel eddig, így még nem találkozott. Mindezt egy olyan atmoszférában kapja meg, ami csak a színházra jellemző. A könyv, az olvasás magányos tevékenység, a színházban együtt vagy a nézőkkel és mindenekelőtt a színészekkel, akik testközelben vannak, s hozzád beszélnek. Olyat látsz, amit eddig még senki nem látott, hiszen minden előadás, legyen az akár a századik, valamiben mindig más, mint az előző volt. A filmet felvették, utána vágták, javították, s amit végül levetítenek, az már változatlan és merev — a színházi előadás egyszeri és megismételhetetlen.

Műfaji kedvenceim nincsenek, mindenféle jellegű produkciót szívesen megnézek, ha képes jó értelemben szórakoztatni és elgondolkodtatni — „hozzám tenni" valamit. Nagy élményeim közé tartozik a „II. Richárd", az „Equus", a „Deficit", a „Két bagatell", a „Macskák". Csalódás volt például a „Nem félünk a farkastól" színrevitele, bár maga a darab csodálatos.

S végül még egy fontos dolog: a játék. Az igazi színházi élmény az, amikor a színészek játszanak valamit, s én azt játszom, hogy velük játszom, s nem veszem észre, hogy valójában nem is játszom velük.

(Negyedéves, pénzügy szakos, budapesti lány.)

★

(Kiegészítésül zárójelben egy kis statisztika. A Társadalomtudományi Intézet adatai szerint a 18—25 éves korosztályt vizsgálva:

évente egyszer sem megy színházba 69,6% (a korosztályon belül csak az egyetemistákat és a főiskolásokat nézve 17,4%),

évente egyszer megy színházba 8,9% (egyetemisták és főisk. 12,2%),

évente kétszer megy színházba 13,1% (egyetemisták és főisk.: 34,8%).

évente háromszor vagy többször 8,5% (egyetemisták és főisk.: 35,6%).

Zsubori Ervin

Két év Afrikában

A Líbia és Magyarország közötti kulturális munkaterv alapján 1982-ben 3 magyar pályázó kapott kétéves líbiai ösztöndíjat. Egyetemünkről Balogh László IV. éves külgazd.-os hallgató töltött két évet a mesebeli Afrikában. Beszélgetéseink során szubjektív élményeit mondta el.

— Az utazás előtt két jó tanácsot kaptam: vigyek télikabátot és vécépapírt. Mindkettő valóban kincsnek bizonyult. Én még életemben annyit nem fáztam, mint Afrikában, vécépapír pedig olyannyira nincs Líbiában, hogy a magyar kolónia tagjai különleges alkalmakkor ajándékoztak egymásnak egy-egy tekercset. Érkezésünk hírére nem jött lázba a követség; beraktak bennünket egy lakásba, adtak egy szál gyulai kolbászt és ezzel el voltunk intézve. Másnap átköltöztünk a tripoli egyetem kollégiumának egy kicsi szobájába: homokkupacok álltak a sarokban, ki volt ugyanis törve az ablak, bejött tehát a Szahara és ez így maradt egész évre. Az állapotokról csak annyit, hogy a légkondicionálás és a melegvíz-szolgáltatás két évig egyfolytában szünetelt, a takarítás hiánya miatt pedig erjedő hulladék állandósult a zuhanyozóban. Az ellátáson kívül 25 dinár ösztöndíjat kaptunk, amiből nemigen dőzsölhettünk, hiszen egy-egy könyv két-három dinárba, egy tubus fogkrém másfélbe került. Az egyetem menzáján járt nekünk is kaja. Az arab diákoknak elég sajátos elképzelésük van a sorbanállásról, ráadásul az étkezések vége felé alig valami jutott a tálcákra, így aztán elő-előfordult bordatörés a „sorbanállás" közben. Reggelire fél évig dzsemet és vajat kaptunk, aztán néha főtt tojást, sajtot vagy olajbogyót, cukorba préselt mandulát, de megesett, hogy egy pohár tej volt és semmi más. Az ebéd és a vacsora két éven keresztül mindennap ugyanaz volt: sűrű lében rizs alakú tészta, vagyis előkelőbben szólva líbiai leves, valami saláta és makaróni, amiben néha feltűnt egy-egy darab marhahús. A líbiai konyha meglehetősen sivár, gasztronómiai élményem a két év alatt nem volt, ha csak egy kollégiumi estét ide nem sorolok, amikor vendégként lavorból ettünk, kézzel, árpalisztből készült paprikás nyers tojásba mártogatott pogácsákat.

A líbiaiak csak képről meg a múzeumból ismerik a disznót; a vallás tiltja a sertéshúst, az alkoholfogyasztást és a kábítószereket, hivatalosan egyiket sem árulják az országban. Két év alatt egyszer ittam sört, valami porból keverte egy magyar család. Igen nehéz helyzetbe került az is, akinek a mákos tészta a kedvence, hiszen a mák mint kábítószer-alapanyag nem vihető be Líbiába. Persze azért a líbiaiak is isznak, leleménynyel valahogyan hozzájutnak a szeszhez.

A kollégiumban a 3 magyaron kívül nem volt más európai ösztöndíjas. Volt ugyan egy lengyel fiú, de ő régóta ott élt már, lengyel ősei és ő is mohamedánok voltak. A három magyar a tripoli egyetem bölcsészkarának arab szakára felkészítő tanfolyamon vett részt az ösztöndíj értelmében. Heti 18 órában folyt a nyelvészkedés, külföldi dolgozók gyermekei, ráérő diplomatafeleségek, háziasszonyok alkották a csoportot. A három magyar leginkább önképzéssel tanult. A foglalkozás után minden este 11-ig foglalkoztak a tananyaggal. Szerda esténként kártyáztak, csütörtökön (ami az ottani szokások szerint a szombatot jelenti) bemerészkedtek a városba. Hét hónapon át teljes elszigeteltségben éltek, még a szomszéd szobában lakókkal sem tudtak megismerkedni, megtanultak viszont arabul. A „képzés" nagy csalódás volt számukra, alacsony színvonala, óvodás módszerei és tananyagai miatt. Szakmai szempontból szinte elvesztegetett időnek tűnik a két év — mondja Laci keserűen.

— Aztán eljött a külföldi diákok kiállításának ideje, ez döntő változást hozott. Szereztünk képeket Kodály életéről, egy lepedőre nemzetiszínű szalagot varrtunk, népművészeti tárgyakat, képeket állítottunk ki, még pogácsa is volt. Óriási sikert arattunk, tódultak az érdeklődők. Főleg palesztin, marokkói, libanoni, jemeni diákokkal barátkoztunk össze. Utána néhány napig tartott még az oktatás, aztán a vizsgaidőszak következett. A vizsga többször elmaradt, néha szék nem volt, néha szabad tanterem sem, de végül korrekt és következetes erőpróbán estünk át.

Tripolit az első időkben nagyon érdekesnek találtam. Ha be akartunk menni a városba, először az egyetemről kellett kijutnunk, azt ugyanis kőfal vette körül, a kapukban pedig fegyveres őrség állt. Ez eleinte nagyon zavart bennünket, de később megszoktuk. Gyalog jártunk mindenhova, vakítottunk az arabok között, mint a hipó, kiürült előttünk az utca, beszaladtak a házakba és onnan leskelődtek utánunk. Az első arab mondat az volt az iskolában, hogy: „Vigyázzon, gödör van ön előtt!" — csak később értettem meg ennek a jelentőségét: az araboknak más a rendérzékük, mint nekünk. A csatornák végig nyitva vannak az egész városban, kínosan ügyelni kell minden lépésnél, nehogy eltűnjön az ember egy bűzös gödörben. De jellemző az is, hogy a felépült mecsetben a vakolás után vésték ki a villanyvezetékek helyét, de azt is hallatlan könnyedséggel vették tudomásul, ha épp az ablakuk alatt döglött meg egy kecske, legföljebb néhány nap múlva egy fa alá húzták. A panelházakba költöztetett lakosság ragaszkodik szokásaihoz, így aztán, ha a hetediken kecskét vágnak, a litfakánában vagy az ablakokból a falon folyatják ki a vérét. Mindezzel keverednek a fogyasztói társadalom elemei. Líbia nemzeti jövedelme 4. a világon, s az évi 14 milliárd dolláros költségvetés jelentős része fogyasztássá válik. Vannak utak, van olaj, nagy a forgalom, jól élnek, nem foglalkoznak semmivel, csak imádkoznak és a kocsijukat hajszolják. Imádják a gépeket, s jut is mindenkinek mindenféle, ha meg elromlik, az ablakon át kidobják az utcára. Egyetlen színház van az országban, egy sátor, de abban is népi gyűléseket tartanak előadások helyett.

Több száz ezer európai él Líbiában, ők dolgoznak, a líbiaiak pedig diszkriminációt alkalmaznak velük szemben: európai embernek a pénztáros nem ad vissza, az eladó letagadja a pulton látható árut, a rendőr havi fizetés nagyságú bírságokat ró ki, és nemrégiben megjelentek a zöld-fehér csíkos üzletek, rajtuk a feliratok: „Csak líbiaiaknak!".

A nép körében erős az állami vallási és ideológiai ráhatás. Eddig hallatlanul magas volt a fogyasztási szint, de már kezd látszani, hogy elgaloppírozták magukat. Dugába dőlt az önellátást célzó mezőgazdasági program, a sivatagban termelt búza drágább, mint az arany, az olajproblémák azonnal éreztették hatásukat és az ideológia nimbusza is megingott. Az olaj az egyetlen kiviteli termék, mindent importálnak, vicces, de még az étolajat is. A gazdasági nehézségek ellenére a hivatalos ideológiának megfelelően egyelőre bőven áramlik pénz a családokba. A hivatalos elmélet szerint Líbiában a szocializmusból előbb az elosztás egyenlőségét valósították meg, nem a termelés társadalmasítását. Az átlagfizetés 200 dinár körül van és többnyire „falmunkáért" jár. Szabály ugyanis, hogy bizonyos posztokat csak líbiaiak tölthetnek be, például adózással és útlevélügyekkel kapcsolatosakat, de ezek mögött nem áll valódi munka. A nők még névleg sem dolgoznak, szinte minden családban van azonban katona, akit nagyon jól megfizetnek és külön kereskedelmi hálózatban, bőségesebb kínálatból vásárolhat. De ezen kívül szinte minden címen lehet segélyért, juttatásért folyamodni, csak 2—3 hét türelem kell hozzá és a pénz megjön...

(Egyetemről, lányokról, politikáról, vallásról a következő részben beszélgetünk.)

M. G.

Menekülés

Régi adósságot törlesztve október 10-én pótolta a KULTÚRA keretében a Katona József Színház azt a Menekülés előadást, ami a tavalyi KEN idején elmaradt.

★

Babel, Platonov, Paszternak Majakovszkij és a többiek mellett Mihail Bulgakov egyike az e századi orosz irodalom elfeledtetett, majd újra felfedezett és jogilag, kultúrpolitikailag, esztétikailag rehabilitált írónak. Bulgakov 1926. és 1928 között írta a Menekülést, a „nyolc álom" azonban csak 30 év múlva kerülhetett először színpadra. Elbert János Bulgakov-tanulmánya leírja, hogy a mű sorsát egy Sztálin-levél döntötte el: „a Menekülés arra tesz kísérletet, hogy szánalmat, sőt talán egyenesen rokonszenvet keltsen a szovjetellenes emigráns társaság egyes rétegei iránt, következésképpen azzal kísérletezik, hogy igazolja, vagy félig-meddig igazolja a fehérgárdistaügyet. A Menekülés jelenlegi formájában szovjetellenes jelenségnek tekintendő..." — írja Sztálin 1929-ben.

Elbert János idézi azt a Bulgakov-levelet is, amellyel 1930-ban az egyre fenyegetettebb helyzetben levő író Sztálinhoz fordul védelemért: „Irodalmi portrém — mely egyúttal politikai portré is — elkészült. Nem tudom megmondani, bűnözőnek mutat-e, vagy sem, annyit azonban kérnem kell, hogy e becsülettel kialakított portrén kívül ne kérjenek számon tőlem semmit... Ha elemzem azt az albumot, amelybe a rólam szóló újságkivágásokat ragasztottam, 301 ikket találok a szovjet sajtóból. Ezek közül 3 dicsérő, 298 pedig ellenségesszidalmazó... Kérem, nevezzenek ki a Művész Színházba, segédrendezőnek... Ha nem neveznének ki ennek — kérem, alkalmazzanak, mint statisztát. Ha statiszta sem lehetnék, vegyenek fel díszletező munkásnak. Ha ez is lehetetlen, ebben az esetben kérem a szovjet kormányt, járjon el velem szemben úgy, ahogy szükségesnek tartja, csak járjon el valami módon." Az idézett tanulmány szerint Sztálin a következőket telefonálta Bulgakovnak: „Kedvező választ kap. Vagy engedjük ki külföldre? Nagyon elege van belőlünk?" Naplófeljegyzése szerint Bulgakov azt felelte: „Az utóbbi időben sokat gondolkodtam: élhet-e az orosz író távol hazájától. S az a véleményem, hogy ez lehetetlen."

Mintha ezt a pusztító kötődést bontaná ki legszebben a Székely Gábor rendezte előadás. Gyilkosok és áldozatok együtt botladoznak itt a térben és időben, a világmegváltó eszmékkel terhes forradalom számukra a menekülés kényszere: menekülnek a vörösök a fehérek elől, a fehérek a vörösök elől, a helybenmaradó lakosság az akasztandókat kiválasztó fénycsóva elől, éhezés, életveszély, végletes meghasonlás fenyeget. Nem a menni vagy maradni, a kintmaradni vagy visszatérni a legdrámaibb dilemma. A fizikai túlélés nem elég, valami indok is kell, hogy érdemes legyen megmaradni. Pénz, siker annak, aki kívül marad, eszelős vezeklés, mazochista bátorság a hazaindulóknak, tétova kisemmizettség a se menni, se maradni nem tudóknak.

Az előadás elmondja a kimondhatatlant. A megítélésnek még az álmokban sem ad esélyt, hogy a tisztesség bátorságával jelölje: ebben a sorsdimenzióban a moralizálgatásnak csak a hiánya létjogosult... **Molnár Gabriella**

FROHN, Axel rajza

Kirakodóvásár Erdélyben

Feketetó kicsiny, többségében román lakta falu a Sebes-Körös völgyében Várad és Kolozsvár között félúton. Csendes, szegényes hétköznapjait október derekán szokatlan, lármás zsivajgás zavarja meg: hosszú emberkaravánok kelnek útra Erdélyország minden részéből, hogy elzarándokoljanak ide, és benépesítsék a falut szegélyező tágas mezőt, amely minden évben helyt ad a feketetavi vásárnak. Jönnek falvakból és városokból, hegyek közül és alföldekről, vonaton, busszal, gépkocsival, lovas kocsival, vagy csak úgy, gyalogosan. Rozoga szekerein ellepi a vásár területét a messze környék cigánysága. Nagy ravaszul az első napon igyekeznek felvásárolni a keresett holmikat, hogy aztán később jó áron túladjanak rajtuk. Néhány éve hazánkból is egyre többen átrándulnak, főleg fiatalok, akik szépen szőtt hímzett blúzokat, szoknyákat, terítőket, díszes bujkákat, bekecseket keresnek és találnak itt bőséggel. A széki, csiki, kalotaszegi magyar falvakból nagy számban zarándokol ide a koros fehérnép, hogy eladja az ősei vagy maga által fáradságos munkával készített ruhadarabokat, az erdélyi magyar népviselet tán utolsó becses rekvizitumait. Persze nem nyugati utakra és HiFi tornyokra gyűjtik a pénzt, csupán megélhetésre. Vannak itt fortélyos kereskedők, szép számmal románok és cigányok, kik hol mulatságosan, hol erőszakosabban igyekeznek rátukmálni kétes eredetű portékáikat gyanútlan vevőikre. Standot állít a vásár főutcájában sok állami, szövetkezeti bolthálózat: bundák, télikabátok, kucsmák, gyapjú holmik sorakoznak rendre polcaikon. Felvonulnak végül a népi kézművesség jeles mesterei is: faragók, fazekasok, réz- és ónművesek termékeit találni meg leginkább. Igazi vásári forgatag ez, ócskapiac, zsibvásár és népműves kiállítás egyszerre.

Ám a feketetavi vásár legnagyobb attrakciója számomra mégsem ez volt, hanem maguk az emberek, az erdélyi nép hús-vér közelsége. Egy ilyen nagyszabású népgyűlés az itteni társadalom többékevésbé hiteles szociológiai keresztmetszetét is megtestesíti (csak többé-kevésbé, mert a társadalmi ranglétra magasabb fokain állók aligha ereszkednek le idáig). A nemzetiségi különbségek egy pillanatra elmosódnak, a magyarok románul, a románok magyarul beszélnek, a cigányok még így is, úgy is, hiszen csak egy a fontos: hogy létrejöjjön a csereaktus. S mert az itteniek szeretnek fecsegni, az üzlet megkötése után, szívesen válaszolnak az érdeklődő kérdésekre. Egy csizmával házaló cigányasszony például elmeséli, hogy az egész erdélyi (többségében magyar ajkú) cigányság fölött egyetlen vajda áll, az ő szava viszont keményebb parancs bármilyen törvénynél, olyan, amelynek mindenki zokszó nélkül aláveti magát. Megválasztása számunkra szokatlan kritériumok szerint történik: az lesz a vajda, aki a legtöbb templomi kegytárgyat mondhatja magáénak. Az ősi hagyományok továbbélése a modern társadalmi-gazdasági viszonyok között sajátos arculatot kölcsönöz e számbeli leg igen terjedelmes népcsoportnak, mely nemcsak népesebb a magyarországinál, de jobban megőrizte szokásait, jellegzetességeit, és sokkal inkább beleillik Erdély színes társadalmi palettájába.

Nemcsak árusokkal könnyű itt szóba elegyedni, hanem a vásárlókkal, közöttük kolozsvári, temesvári magyar egyetemistákkal, fiatal értelmiségiekkel is, kik közül a közös földről elszármazók itt adnak találkozót egymásnak. Problémáik sok ponton közösek a magyarországi fiatalokéival (és többnyire súlyosabbak): meglehetősen mostoha oktatási feltételek egyes erdélyi egyetemeken, pályakezdési nehézségek csaknem minden szakma számára. Nemcsak őket, hanem román ajkú kollégáikat is érinti például az a rendelet, miszerint a végzett hallgatók első munkahelyét — két-három alternatíva kijelölésével — felsőbb szervek jelölik ki. Emellett a magyarok számára az anyanyelven való tanulás és művelődés lehetőségei távolról sem olyan bőségesek, mint az a lenini nemzetiségi politika elveiből (vagy az idevonatkozó román törvényekből) következne. Ám nehogy bárki is azt higgye, hogy az erdélyi magyar fiatalok csak panaszkodni, vagy magyarországi viszonyainkat értékelve, csak irigykedni tudnak. Ez utóbbival kapcsolatban jogos kritikát is megfogalmaztak: az értékes népi hagyományok ápolása, a kisebbségi magyarsággal való kapcsolattartás eszméje, e nemzettöredékek kultúrája gondolkodásunk perifériájára szorult, s helyüket a fogyasztási őrület, Nyugat-imádat, a minden áron való pénzhajszolás ideológiája kezdi betölteni. Ha keserűségükben túloztak is, azért nem véletlen, hogy magyarországi kirándulásaik során ilyen benyomásokat szereztek.

Akár az emberekkel való ismerkedés miatt, akár a beszerezhető ritkaságok és a pompás vásári hangulat miatt utazik ki valaki — mindenképpen jól jár.

Meleg József

Lőjünk bűnbakot — avagy a sokszorosító mindig kéznél van?

AZ ELMÚLT ÉVEKBEN divat lett szidni a sokszorosítót. Ha nem készült el a sokszorosított példatár, az ilyenolyan évkönyv, vagy valamelyik kollégium anyaga, vagy egy-két tanszéki jegyzetpótló iromány, mindig a házi nyomda volt a bűnbak. Fura mód azonban a szidalmazottakat senki sem kérdezte meg, jogosak-e ezek a vádak. Ezért *megkerestük Vizer Ferencet, a sokszorosító vezetőjét és megkértük, beszéljen gondjaikról.*

— Nos, először arról, mi is a munkánk. A könyvtártól kezdve a tanszékekig és a kollégiumokig, a KISZ-ig, a klubokig mindenkinek az anyagát mi készítjük. Van három nyomógépünk, abból kettő működőképes, a harmadik generáloztatással azzá tehető, de ehhez pénz, helyiség és kezelő is kellene. Ezenkívül fénymásoló gépeink is vannak. A két nyomógép közül az egyik gép havi kapacitásának 75 százalékát a könyvtár megrendelései kötik le. Tudni kell azt is, hogy a könyvtárnak régebben voltak sokszorosító gépei, de azokat leadták azon a címen, hogy nem használhatóak.

Vissza nem utasíthatjuk a könyvtár megrendeléseit, mert ők is az egyetemhez tartoznak. Bárhol van valami csúszás, mindig rajtunk csattan az ostor. Bármikor elromolhat valamelyik gép, annyira agyon vannak használva. Még szerencse, hogy a műszerészekkel olyan viszonyt tudtunk kialakítani, hogy rövid idő alatt számíthatunk rájuk.

Nem is olyan régen, amikor a tanszékek gyors- és fénymásoló gépeket vettek titkon reménykedtünk, hogy csökkennek a terheink. De ez hiú ábránd volt. Minden komolyabb munkát nekünk kell megcsinálni.

Én '77 óta dolgozom itt, de tudomásom szerint már mintegy 15 éve ugyanezzel a gépparkkal és létszámmal dolgozunk. A munka viszont nagyságrendekkel növekedett azóta. Bővíteni kellene a kapacitást és a létszámot is. Sajnos, ez sem egyszerű dolog — a pénzkérdésen túl —; mert mint láthatja, helyszűkében vagyunk, egy harmadik nyomógépet nem is tudnánk hova tenni. A bejárófolyosót használjuk raktár helyett, ha valaki bejön vagy kimegy, csak a fal mellett oldalazva fér el a papírtömböktől. Segítene, ha a jegyzetellátónak találnának más helyet, és a helyiségeket mi kapnánk meg. Erre ígéretet kaptunk is, egyéb nem történt.

Az idén tavasszal úgy tűnt, lehetőség lesz egy gyorsmásológép beszerzésére. Voltunk kinn a BNV-n, hoztunk prospektust is, állítólag a pénz megvolt rá, mi jeleztük az igényt a rektori hivatalnak. Ígéreteket kaptunk — gépet nem, tudomásom szerint azóta sem történt semmi az ügyben.

Még azt hozzáfűzném, hogy vannak egyéb problémáink is. Finoman fogalmazva: az itt dolgozó embereket kimondottan csak az itt eltöltött hosszú évek kötik e munkahelyhez...

A REKTORI HIVATALBAN *dr. Vadász Istvánnal, a hivatal vezetőjével beszélgettem.*

— Az utóbbi időben sok gond van a sokszorosítóval. A kérdés foglalkoztatja az egyetemi közvéleményt is. Mit tesz, mit tud tenni a rektori hivatal a probléma megoldása érdekében? — kérdezem.

— Le kell szögeznem, ami a sokszorosítót érő „vádakat" illeti, mintegy ötven százalékuk valóban jogos. De nézzen meg Magyarországon akárhány nyomdát, ugyanezekért szidják őket is. Mielőtt a „tettekre" térnénk, elmondanám a problémák kiváltó okait is, nem árt tudni őket a megoldáshoz — válaszolja. Van egy jegyzetterve az egyetemnek. Ez alapján adjuk fel a megrendeléseket a jegyzetekre a Dabasi Nyomdának. Ismeri a magyar nyomdákat, ritka, ha valami időre elkészül. A diáknak pedig valamiből csak tanulnia kell. Ezért kénytelenek vagyunk a kéziratokat 50, 80 vagy akár 400 példányban egy-egy szak vagy évfolyam rendelkezésére bocsátani, mint sokszorosított anyagot, és a munkát a sokszorosító csinálja az egyetem költségvetésének a terhére. Tulajdonképpen tűzoltó munkát végzünk, nem is mindig szabályosan járunk el, de ha a játékszabályokat mindig szigorúan betartanánk, akkor néha nem lehetne oktatni, vizsgáztatni.

— Említette, hogy sok a panasz a sokszorosítóban a könyvtárral szemben — folytatom a faggatózást.

— Ez nem véletlen. A könyvtár tulajdonképpen egy nagy teher ennek a kis üzemnek. A teljes síknyomókapacitásunk legalább 30 százalékát lekötik. Több száz oldalas kiadványaik vannak, van amit csak 50, de van amit közel 1000 példányban kell elkészíteni. Sokfelé van kapcsolata a könyvtárnak, külfölddel is, oda is küldenek sok mindent, azt is a sokszorosító csinálja meg. A határidőket egyszerűen fizikai képtelenség tartani, emiatt feszült a viszony közöttünk.

— Tudomásom szerint felajánlották a könyvtárnak, hogy a harmadik gépet — ami jelenleg nem működik —, a rektori hivatal költségére fejújítják, s átadják a könyvtárnak — vetem közbe.

— Nézze, annak a gépnek a felújítása cakk-pakk 100 ezer forint, de ezzel gyakorlatilag volna egy új gép, amit amúgy több mint félmillióért lehetne beszerezni. A könyvtár igazgatóját megértem, hogy nem megy bele az ajánlatunkba, egy ilyen gép működtetése sok gonddal jár, szakember kell a kezeléséhez, lemezek, papír, festék, karbantartás, miegymás. Sokkal egyszerűbb mindent a szomszédra hagyni, így késés esetén is kényelmesebb őket szidni — mondja kissé ironikusan. Majdnem elfelejtettem — folytatja, vannak úgynevezett olvasókönyvek, szemelvénygyűjtemények, amit a tanszékek szinte kizárólag újság- és folyóiratcikkekből állítanak össze. Erre azért van szükség, mert a hallgatóink már arra is lusták, hogy bemenjenek a könyvtárba elolvasni egy cikket, vagy hogy elmenjenek egy másik könyvtárba, ha netalán itt nincs meg a keresett anyag.

A sokszorosító másik nagy munkája a gyorsmásolás. A FEB-nek mintegy kétezer levelező hallgatója van. A nyomtatványokat, feladatokat, megoldásokat is mind a sokszorosító készíti. Aztán az is probléma, hogy a gépírónőink leszoktak az indigóhasználatról. Régebben, ha valami kellett 3—4 vagy 6 példányban, indigóval legépelték. Ma pedig jönnek fénymásoltatni. A tanszékekről is hozzánk jönnek mindenféle anyaggal.

— Ez furcsának tűnik, hisz tudomásom szerint az utóbbi időben jó néhány tanszék szerzett be fénymásoló gépeket.

— Ez igaz, de a beszerzéseket kissé fejetlenül csinálták. Egyrészt géphez nem feltétlen azok jutottak, akiknek a leterheltség alapján valóban szükségük van rá, hanem azok, akik különböző személyes kapcsolatokon keresztül a devizát meg tudják szerezni hozzá. Például ismerősük van egy vállalatnál, azok megrendelik devizáért a gépet, a tanszéken meg ledolgozzák mondjuk KK-munkában az árát. A nagyobbik baj, hogy ezeknél a gépvásárlásoknál nem gondolnak a szervizelésre, az alkatrészutánpótlásra, a papír- és festékellátásra stb. Ahány gép, annyiféle márka, az alkatrészek nem kompatibilisek egymással. Valamiféle együttműködést kellene ezen a területen megvalósítani oly módon, hogy egységes gépcsaládból vásároljanak. Így a hibák kijavítása jóval könnyebb lenne. Csak úgy mellékesen megjegyzem, talán két gép működik most is a sokból.

— A sokszorosító vezetője említette, hogy létszámhiányuk van. Miért nem vesznek fel egy-két embert?

— Ez egy naiv kérdés volt. M gmagyarázom miért. Egy egyetemet végzett gyakornok kezdő fizetése 3000 Ft körül van. Egy kezdő gépmesteré 4500 Ft. Ha az oktatóinkat sem tudjuk megfizetni, honnan vegyek én nyomdászt? A nyomdász szakma mindig is magasan kvalifikált és megfizetett szakma volt, még az „átkosban" is. Nem fizethetek kevesebbet én sem. Most is két emberrel kevesebb van, mint kéne.

— Ezek súlyos érvek. Térjünk át egy másik kérdésre, a helyhiányra. Mi lesz a jegyzetellátó sorsa?

— Annak idején, mikor a sokszorosító mostani helyét megtervezték, a jegyzetellátó mintegy 70 négyzetméteres területe is a sokszorosítóé volt. Ezt végülis nem kapták meg. A tervezéskor nem gondoltak raktárra sem, a folyosón vagyunk kénytelenek tárolni a papírt, nem tudjuk hova tenni a tűzveszélyes oldószereinket. Emiatt állandóan problémáink vannak a tűzrendészekkel is. Ami a jegyzetellátó sorsát illeti, találtam egy nagyon jó, kirakatos, telefonos, 85 négyzetméteres helyiséget a Ráday utcában. A kollégiumokba jövet-menet útba esik. Hogy odakerül-e, az több dologtól függ, szerintem nem elsősorban a pénzen fog múlni.

— Ez nekem nem világos.

— A következőkről van szó. Állítólag a felújított egyetemen bővében leszünk a helynek, ezért a jegyzetellátónak is a főépületben lesz helye. Ezért nem támogatják a Ráday utcai tervet. Én viszont nem hiszek ebben. Tudniillik az oktatási helyiségeket csúcsra kell tervezni, amikor benn lesznek egyszerre az épületben a nappalis, estis és levelezős hallgatók is. Mert lesz ilyen. Mellé még kiscsoportos oktatási formában kell gondolkodni. Így pedig — a tervek ismeretében — kétlem, hogy nagyon bőven lesz helyünk.

Még valamit. Az egyetemi kisszövetkezet egyik szakcsoportjával szerződést kötöttünk, s így van néhány hallgató, aki mindennap reggel összegyűjti a tanszékek sokszorosítandó anyagait, elszállítja a sokszorosítóba. Amikor készen van, elhozzák onnan és tanszékek szerint visszajuttatják a megrendelőnek. Úgy néz ki, bevált a dolog. Máshol és másokkal is ilyen együttműködésre és munkakapcsolatra lenne szükség.

Budai János

Hétfő este az NSZK-ban

Mindenki, aki nem vett részt a Kőrösi Csoma Sándor alapszervezet immár hagyományossá váló estjén, ezúttal az NSZK-esten, sajnálhatja hogy ilyen remek szórakozási lehetőséget mulasztott el.

A határás nonstop műsor minden igényt kielégített.

A Ráday klubban, október 15-én, háromnegyed hatkor kezdődött programsorozatot a Német Szövetségi Köztársaság politikai, gazdasági, kulturális életéről szóló vetélkedő nyitotta meg. A színvonalasan összeállított *verseny zsürielnöke dr. Kollarik Amália egyetemi tanár, a kereskedelmi kar dékánja, a zsüri tagja dr. Kreskay Ferenc tanszékvezető egyetemi tanár, Gál Péter és Salgó István adjunktusok, Kalász Lajos docens és Locher Antal, a Külkereskedelmi Minisztérium NSZK-referense voltak.*

A tizenkét fordulós vetélkedő lehetőséget adott a csapatoknak, hogy számot adhassanak tudásukról, felkészültségükről. Kellemesen izgalmas volt a riporterjáték eredményhirdetése, s nem kevesebb izgalmat okozott az információs játék.

Kilenc csapat, köztük a Chemokomplex Külkereskedelmi Vállalat és a Külkereskedelmi Főiskola négyfős csoportja versengett az elsőség megszerzéséért. A jól összeállított, bár egy kicsit elnyújtott *vetélkedőt a külgazdaság szak német nyelvet tanuló csoportja nyerte.* Örömünkre az első évfolyam egyik (az öt közül), csapata lett a második, s csupán néhány ponttal lemaradva a Chemokomplex vállalkozó kedvű versenyzői választották ki, s vették át a harmadik díjat.

Az elért pontok nyilvántartásában egy VC 20-as típusú személyi számítógép volt a segítségünkre. A jól vizsgázott program megírását, s futtatását Dudás Csaba, Horváth Géza, Ceglédi György vállalta.

A mintegy kétórás vetélkedőt követő *kulturális programot Joó Gabriella izgalmas, ötletekben gazdag, jól kidolgozott jazz-balett bemutatója nyitotta meg.* Ezután az Állami Balettintézet hetedik évfolyamos hallgatóinak finom, lágy mozgása kápráztatta el a közönséget. A balettintézet két részes előadása szünetében, a német nemzetiségűek Kossuth Lajos Gimnáziumából, két német népviseletbe öltözött lány — Rudolf Mária és Mészáros Krisztina — német nyelvű dalaiért kapott a közönségtől vastapsot, s adott ráadást. A kristálytiszta hangon előadott dalok nem várt sikert hoztak a lányoknak. *A balettbemutató második részének ötletes koreográfiáját, s a táncosokat hosszasan ünnepelte a közönség.* Végül az utolsó számban ismét meggyőződhettünk arról — a balett-táncosok véleményével megerősítve —, hogy Joó Gabi tudásának ismét színe-javát adta. A félórás kulturális műsor után, az est résztvevői a diszkóban táncolhattak másnap egy óráig.

Legközelebbi estünket Latin-Amerikáról a jövő félévében a KEN keretében rendezzük.

Csordás Zoltán Dániel

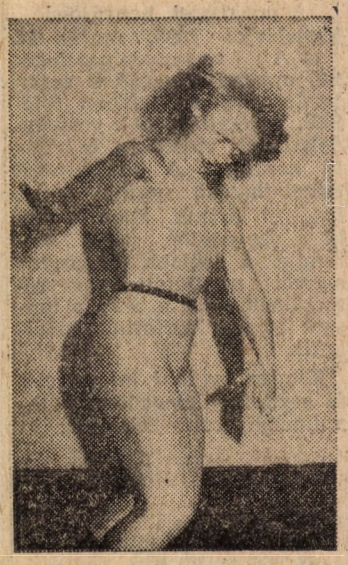

Joó Gabriella műsorából

Tanakodás válaszadás előtt

Munkában a zsüri

A balettintézet növendékei is föllépték

Fotósok

Akik fekete-fehér felvételeket előhívni, kidolgozni szeretnék, igénybevehetik az újonnan létrehozott fotólaboratóriumot. Cím: Veres Pálné u. 36. II. em. 215. Beiratkozás: Grandpierre Teréz laborvezetőnél, központi épület I. 142., pedagógia tanszék. A labort az egyetem oktatói és dolgozói vehetik igénybe.

Szakszervezeti bizottság

Hírek

Párt-vb

Tanácskozott a párt-vb október 22-én. Napirendjén szerepelt az egyetemi MSZBT tagcsoport és a Vöröskereszt-szervezet e tanévi programjának ismertetése, a pártalapszervezetek 5 éves munkájának értékelése, valamint a hazánk felszabadulásának 40. évfordulója megünneplésére elkészített feladattervezet.

Ez utóbbi témára következő számunkban visszatérünk.

HPCS-tábor

HPCS-tábor lesz október 26—28-ig Tatán. A tábori program keretében a párttag hallgató diákok felkészülnek az egyetemi pártértekezletre; megtárgyalják az MSZMP ifjúságpolitikai napirendjének tapasztalatait; szó lesz a pártépítésről és hallgatói kádermunkáról is; a közös feladatok, közös programok megbeszélése jó alkalmat nyújt a HPCS-tagoknak a táborban az ismerkedésre.

Tájékoztató a nyugdíjügyi bizottságról

A szakszervezeti bizottság a nyugdíjasok megfelelő előkészítése, a nyugállományba vonulók tájékoztatása, segítése és a nyugdíjasokkal való fokozott törődés érdekében új összetételű nyugdíjügyi bizottságot alakított. A bizottság tagjai:

Dr. Csáki Béláné elnök (pol. gazd. tsz.);

Méhes Ferencné titkár (gazdasági igazgatóság);

Dr. Balásházy Mária (jogi tanszék);

Szekeres Péterné (központi könyvtár);

Szabó Árpádné (gazdasági igazgatóság).

A szakszervezeti bizottság — a társadalombiztosítás állami feladattá válásával egyidejűleg —, az új összetételű nyugdíjügyi bizottság létrehozásával is segíteni akarja dolgozóink nyugállományba vonulásának zökkenőmentessé tételét, a nyugdíjasok megbecsülését.

Sporthírek

A testnevelési tanszék által szervezett karatetanfolyamra lehet még jelentkezni. Hétfőn és szerdán este 7 órakor a központi épület tornatermében vannak az edzések.

A GÓLYAFOCI elnevezésű labdarúgótornán csekély érdeklődés mellett, de annál hevesebb küzdelemben a következő eredmények születtek: Fiúk: **I. HENGER** (vagyis az 1-es, a 14-es, 20-as és a 21-es csoport „labdarúgózsonglőrei"). A lányoknál a tanár „B" szak **ÖRDÖGFIÓKÁK** csapata lett az első.

NB I-es csapataink eddig váltakozó sikerrel szerepeltek a különböző bajnokságokban. Eredményeik: női röplabda: Bp. Spartacus—Közgáz. Külker SC 3-2, 3-1, Közgáz. Külker SC—Vasas 3-0, 3-1; női kosárlabda: Csepel—Közgáz. 84-83, DVTK—Közgáz. 92-60.

Kun István

Berlinben járt...

az egyetem nagypályás futballcsapata a hét végén. Már második éve tartjuk a kapcsolatot az ottani közgazdasági főiskolával, így került sor a mostani utazásra. Nem minden bonyodalom nélkül éltük túl a 18 órás vonatozást.

Péntek délután vendéglátóink közölték, nagypályás mérkőzés helyett kispályás bajnokságokon veszünk majd részt, mivel ők nem tudnak kiállni nagypályán. Péntek este az utazástól (is...) fáradtan egy csapatot nevéztünk a teremtornára, ahol négy résztvevő között másodikok lettünk. Szombaton 2x30 perces mérkőzést játszottunk teremben a vendéglátókkal, s 10:4 arányban lemostuk őket. Vasárnap délelőtt az Union Berlin kispályás labdarúgó-bajnokságán vettünk részt két csapattal. 13 csapat részvételével 3 csoportban folytak a küzdelmek a legjobb négy közé jutásért. II. csapatunk mindössze egy döntetlent ért el — igaz, a csoportgyőztes ellen —, így kiesett, az I. csapat 5:0, 5:0, 3:1 arányú győzelmekkel az elődöntőbe került. Itt 2:1-es győzelem következett. Sajnos, a döntőben már nem ment úgy a játék, az első félidőben 0:1-nél fizikailag és lelkileg is kipukkadt a csapat. Végül is 3:0 arányban kaptunk ki, így a második helyet és egy szép oklevelet szereztünk. Este volt még egy búcsúfogadás, ahol többek között csapra vertünk egy hordó sört, megízleltük a mentalikőrt. Vendéglátóinktól ezzel búcsúztunk: Viszlát tavasszal Budapesten!

B. J.

Sakkverseny

Megérkezett a IX. kerületi sakkszövetség 1985-ös versenykiírása. A versenyt tavaszi és őszi fordulókkal bonyolítják le. A jelentkezéskor jelezni kell az erősorrendet, s az ettől való későbbi eltérést pontlevonás bünteti. A verseny ideje fordulónként, játszmánként két-két óra, gondolkodási idő van, a várakozási idő fél óra, Az első tavaszi fordulót 1985. január kilencedikétől rendezik. A csapatbajnokságra tanárok, dolgozók, oktatók lagalább négyes csapatai jelentkezhetnek november tizedikéig a testnevelési tanszéken.

Felhívtuk...

a Kossuth Könyvkiadót és megkérdeztük, milyen további köteteket terveznek a „Négy évtized" című (emblémaként a budapesti Szabadság-szobor kontúrját viselő) sorozatukban. Simon Péter: A magyar parasztság második sorsfordulója; Balogh Sándor Az 1945. évi nemzetgyűlési választások Magyarországon és Korom Mihály: A népi bizottságok és a közigazgatás című könyveivel folytatódik a sorozat.

Vetélkedő, teakülönlegességek, skóttánc-ház, disco a külgazd. szakesten

Hosszú várakozás után ebben az évben is sor került október 12-én a külgazd. szakestre. A bemelegítő bingó után mindenki megkóstolhatta a másodévesek által készített finomságokat. Ehettünk többfajta kőrözöttet, májpástétomot, majd a lányok bebizonyították azt is, hogy mesterei a sütésnek, nagyon finom

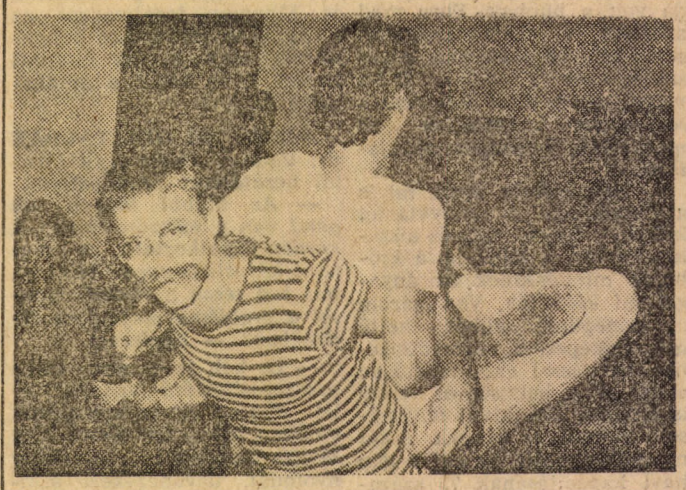

süteményeket készítettek. Miután mindenki kedvére jóllakott, elkezdődött a vetélkedő. A másodévfolyam szép számban állított ki csapatot, ők még komolyan vették a meghívást. Külön csapata volt a IV. éveseknek és külön csapatot alkottak a III. és V. évesek. A vetélkedőt Vági Marci és Szakszon Ági vezette. A 3 tagú zsüri elnöke Kollarik tanárnő, a kereskedelmi kar dékánja volt. A vetélkedő fordulatokban gazdag volt, feladatai megmozgatták a csapatokat. Míg négyenöten a fejüket törték az idézet összerakásán, addig mások élőszobrot készítettek, majd megadott zenére koreográfiát adtak elő. Közben különféle sport és kulturális kérdésekre totózhattunk. Fény derült arra, hogy mennyire nem tudunk artikulálni, vagyis mennyire nem értjük egymás suttogását, ha sorláncba állunk és egymásnak továbbítjuk a a hallott mondatot. A vetélkedőből a IV. évfolyam csapata került ki győztesen. Második helyen végzett kemény küzdelemben, a vegyes és II. évfolyam csapata. Ezután kö-

vetkezett az avatás. Martin Hajdu Gyuri néhány kedves szót intézett hozzánk, majd elmagyarázta, hogy ajándékuk valójában mit is szimbolizál: a csokoládé a ránk váró örömöket, a gerezd citrom a ránk váró keserűséget. Az avatás után következett Martin Hajdu és Orbán Ancsa által vezetett skóttánc-ház. Azt hiszem mindannyian nagyon élveztük, hiszen mikor discóra váltottak egészen megritkult a táncparkett. A fáradalmak kipihenése után azonban ismét táncolni kezdtek. 11-kor véget ért a móka mára, nem maradt más csak a rendezőknek a takaritás.

Gurmai Zita

Felhívás tanulmányi versenyre!

A politikai gazdaságtan tanszék a hagyományokhoz híven, az 1984/85-ös tanévben is meghirdeti a politikai gazdaságtan tanulmányi versenyt, **I. és II. évcs hallgatók számára.**

A tanulmányi verseny célja, hogy a politökonómia kérdései iránt érdeklődő hallgatókat bevezesse a tudományos kutatásba, és hogy fórumot teremtsen az elért eredmények elismerésére. A tanulmányi versennyel a hallgatók későbbi tudományos tevékenységét a TDK-ban való részvételt kívánjuk megalapozni.

A tanulmányi versenyben való részvétel feltételei

a) A versenyben politikai gazdaságtan tárgyú dolgozattal lehet résztvenni.

Az érdeklődő hallgatók számára tanszékünk tanárai szakmai segítséget nyújtanak, konzultációkat tartanak. (A témavezető tanárok nevét és konzultációs időpontját a témajegyzékben ismertetjük.) A tanszék által javasolt témakörök bőséges lehetőséget kínálnak szűkebb témák kiválasztására. A javasolt témakörökön kívül eső, egyéb témájú politikai gazdaságtani dolgozatokkal is lehet pályázni, de ez esetben a megfelelő opponencia nem feltétlenül biztosított.

b) A versenydolgozatokkal szemben támasztott tartalmi és formai követelmények:

Minimális alapkövetelmény az, hogy a dolgozat tükrözze a tananyag alapos ismeretét. Ezen túlmenően a szerző tegyen tanúbizonyságot egyéb szakirodalmak jó megértéséről, feldolgozásáról és alkalmazásáról is. De ugyanígy értékes az is, ha a dolgozat — jellegétől függően — önálló adatfeldolgozást, ill. empirikus felmérést tartalmaz. Nem megfelelő azonban az a dolgozat, amely nem törekszik az összegyűjtött adatok értékelésére, azokból elméleti következtetések levonására. (Részletesebb tájékoztatást a témavezetők, szemináriumvezetők adnak.)

A versenydolgozatnak lehet egy vagy több szerzője is.

A dolgozatok terjedelme minimum 15-20 gépelt oldal, de — lehetőség szerint — 40 oldalnál több, kollektív munka esetén se legyen. A dolgozatokat 2 példányban kell benyújtani.

A dolgozatok benyújtási határideje: 1985. április 12.

c) A versenydolgozatokat két opponens megadott szempontok szerint, írásban értékeli. A legsikeresebb versenydolgozatok előadásra is vitára kerülnek. A konferenciát előreláthatóan április utolsó hetében tartjuk. Ezen alakul ki a versenyzők végső sorrendje. A legjobb dolgozatok szerzői pénzjutalomban részesülnek. Erre a célra a tanszék 10 ezer forinttal rendelkezik.

Minden további információt és segítséget megadnak a tanulmányiverseny-felelősök.

Javasolt témakörök

I. Érték, árutermelés, árak
Munkaérték-elmélet:
Bara Zoltán (228)
hétfő 12.30—13.30
csüt. 14.00—15.00
Érték — tőke:
Farkas Péter (236)
Érték — termelési ár:
Török Hilda (228)
hétfő 12.00—13.00
kedd 12.00—13.00
Értéktörvény, árak, árrendszer a szocializmusban:
Bauer Ilona (228)
szerda 11.30—12.30
Árelmélet:
Gacsályi István (222)
hétfő 15—16
kedd 12—13

II. Kapitalizmus
Kapitalizmus fejlődési szakaszai:
Bock Gyula (231)
hétfő 11.30—12.30
kedd 10.00—12.00
Állam-monopolkapitalizmus:
Bihari Péter (236)
kedd 10.00—11.00

III. Újratermelés
Egyensúly, növekedés, hatékonyság:
Erdei György (208)
Újratermelési egyensúly, növekedés, növekedési modellek:
Horváth József (224)
szerda 11.30—12.30
péntek 11.30—12.30

IV. Tulajdon
Marxi tulajdonelmélet:
Vámosi Sándor (222)
kedd 14.00—15.00
szerda 14.00—15.00
Szocialista tulajdon:
Horváth Sándor (236)
hétfő délelőtt
szerda délelőtt
Kistulajdon a szocializmusban:
Falusné Szikra Katalin (208)
hétfő

V. Gazdasági mechanizmus
A 60-as évek reformirodalma:
Bara Zoltán (228)
Makro-mikro tervezés:
Bedő Gyula (224)
hétfő 11.30—12.30
kedd 9.30—10.30
Tulajdon és mechanizmus:
Hámori Balázs (224)
csüt. 11.30—13.30

VI. Elosztás — jövedelmek
Kereseti arányok, szélsőséges jövedelmek, vagyonosodás:
Simonits Zsuzsanna (224)
Poszmik Erzsébet (236)

VII. Nemzetközi integráció makro-mikro kérdései
Garai Katalin (230)
szerda 14—15
Tóth Ferenc (231)
hétfő 11.30—12.30

Figyelem!

A megjelölt **konzultációs időpontok október 29—nov. 2-ig tartó hétre vonatkoznak,** amikor is a tanárok várják az érdeklődő hallgatókat. Amennyiben a megjelölt időpontok nem megfelelőek a hallgatók számára, a továbbiakban egyénileg kereshetik meg a tanárokat.

Pályázati felhívás!

Az MKKE Tudományos Diákköri Tanácsa pályázatot hirdet a szocialista országok 1985 októberében sorra kerülő 16. nemzetközi közgazdasági TDK-konferenciájára, melynek jelszava „A gazdasági mechanizmusok tökéletesítésével az integráció elmélyítéséért". Pályázni az egyetemünk tavaszi TDK-konferenciájára beadott dolgozatokkal lehet. A jelentkezési lapokon és dolgozatokon külön fel kell tüntetni, ha a szervező(k) részt kíván(nak) venni a nemzetközi konferencián. A pályázatra benevezett munkákat 1985. február 25-ig kérjük beadni a TDK-tanácsnál.

A megadott témakörökben mind elméleti igényű, mind gyakorlati elemző (esettanulmányokra épülő) dolgozatokat szívesen látunk. A pályamunkákat az egyetemi konferencia egyes szecióiba soroljuk be, ahol a zsürik a többi dolgozatra is kiterjedő általános értékelés mellett ezekről a munkákról azt is megállapítják, hogy javasolják-e a nemzetközi konferenciára.

A végső döntés joga az egyetemi TDK-tanácsé. A kiválasztott dolgozatok szerzőit 500 Ft különjutalomban részesítjük, és nevezzük a hagyományosan Pozsonyban rendezett konferenciára. Útiköltségeiket egyetemünk, szállás- és étkezési költségeiket a rendező főiskola fedezi majd.

A konferencia jelszavával összhangban a következő témakörökben várunk dolgozatokat:

— a KGST helye a világgazdaságban,

— a KGST pénzügyi és árrendszerének, illetve szervezetrendszerének kérdései és problémái,

— a KGST fejlődésének történeti áttekintése,

— a KGST, illetve egyes tagországainak integráción kívüli külső kapcsolatai, a nemzetközi kooperációk kérdése,

— a KGST-országok nemzetközi idegenforgalma,

— a KGST-országok ipari együttműködésének kérdései,

— a KGST-országok mezőgazdasági együttműködésének kérdései,

— az egyes országok külkereskedelmi mechanizmusának kérdései,

— az egyes tagországok gazdasági mechanizmusának kérdései,

— az egyes országok gazdasági mechanizmusának történeti fejlődése,

— az egyes országok ár-, pénzügyi és bérrendszerének kérdései,

— az egyes országok gazdasági életének, illetve mechanizmusának matematikai-statisztikai elemzése,

— a szervezeti és irányítási rendszer kérdései,

— iparirányításunk továbbfejlesztésének kérdései,

— a piacfelügyeleti rendszer továbbfejlesztésének kérdései.

Felhívjuk a pályázók figyelmét, hogy a konferencia munkanyelve az orosz, amelyből hazánk közgazdasági életének és egyetemünk tudományos színvonalának méltó képviselete érdekében rendelkezniük kell az alapvető tudással.

Az érdeklődők részletes tájékoztatást Kalotay Kámántól (világgazdasági tanszék), a TDK-tanács titkárától kaphatnak.

TDK-tanács

Pályázati felhívás pártoktatási tankönyvek írására!

Az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Osztálya és a Kossuth Könyvkiadó pályázatot hirdet tankönyvek és kiegészítő oktatási anyagok elkészítésére, amelyek a legújabb tudományos eredmények közkincsé tételével segítik a változó világ jobb megértését, a szocialista építés egyre sokrétűbb feladatainak megoldását, a párt politikájának maradéktalan megvalósulását, a marxizmus-leninizmus eszméinek megismerését és elsajátítását.

Általános tudnivalók:

A pályázat célja a pártoktatás ideológiai és politikai hatásának további javítása. A rendszerezett és kellően kimunkált ismeretanyaggal egyetemben alapkövetelmény a marxizmus-leninizmus elméletének és módszerének érvényesítése, a valóságos folyamatok és összefüggések világnézeti tartalmának bemutatása, elemzése.

A pártoktatásban is folyamatban levő nemzedéki váltás következtében ma a korábbinál alacsonyabb a hallgatók átlagos életkora, magasabb az általános műveltsége, de kevesebb a politikai, mozgalmi és általában, az élettapasztalata.

Elő kell mozdítani, hogy a hallgatók elsajátítsák a marxista-leninista szemléletet és értékrendet, megértsék az elmélet és gyakorlat dialektikus egységét, eligazodjanak a politikai munka kérdéseiben és másokat is segíteni tudjanak ebben.

A pályázat kétlépcsős. Az első lépcsőben, 1985. január 1-ig, tematika, a program és az irodalomjegyzék beküldését várjuk. A tematika a tananyag főbb témaköreit tartalmazza címszószerűen, megjelölve a feldolgozáshoz szükséges előadások, illetve szemináriumok óraszámát. A program a megjelölt témaköröket részletezi, s hozzá kapcsolódik az irodalomjegyzék. Az irodalom néhány olyan művet soroljon fel, amely a tankönyv részének tekinthető.

A tematikát, a programot és az irodalomjegyzéket a következő címre kell elküldeni: Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1146 Ajtósi Dürer sor 23. (A borítékra írják rá: „PÁLYÁZAT".) A beérkezett javaslatokat 1985. március 31-ig elbíráljuk, majd megbízást adunk a tankönyvek megírására. Elkészítési határidő: 1985. december 31. A pályázat eredményét 1986. február 1-én hirdetjük ki. Az első helyezett mindegyik kategóriában 10 000—10 000 forint pályadíjat kap, s a megjelent könyvért szerzői honoráriumban részesül. Ha ugyanabban a témában többen kapnak tankönyvírásra megbízást, a második és a harmadik helyezettet a pályadíj, illetve a honoráriumok 50 százaléka illeti meg. A pályázat jeligés.

Az egyes tananyagokkal kapcsolatos részletes követelmények megtalálhatók a pártbizottságon.

Oktatóink érdeklődését várjuk.

Versenyfelhívás!

Az ipargazdaságtan tanszék 1984. november második felében tanulmányi versenyt rendez a nappali ipar szak III—IV. évfolyam számára. A két évfolyam együtt, de eltérő feltételekkel versenyez.

A feladatok megoldása részben a komplex közgazdasági ismereteket, részben az Ipargazdaságtan című tantárgy ismeretét igényli.

A tanszék 3000 Ft-os jutalmazási kerettel rendelkezik. A legjobban szerepelt hallgatók eredményét a szigorlatba, illetve a gyakorlati jegybe beszámítjuk.

Ipargazdaságtani tanszék

Most jelent meg

Henry Fayol: Ipari és általános vezetés (43 Ft)

Polányi Károly: Kereskedelem, piacok és pénz az ókori Görögországban (32 Ft)

Vélemények/viták a viselkedéskultúráról (40 Ft)

Perényi Imre: A lakókörnyezet: adottságok és lehetőségek (9 Ft)

Ács Zoltán: Nemzetiségek a történelmi Magyarországon (63 Ft)

Paczolay Péter—Szabó Máté: A politikaelmélet rövid története (56 Ft)

Lucien Sève: Bevezetés a marxista filozófiába (100 Ft)

Még mindig kapható a Zsidókérdés, asszimiláció, antiszemitizmus című kötet, ára 58 Ft.

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093 Telefon: 134-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3. Felelős kiadó: TILL IMRE vezérigazgató

84—5309. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató